

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหาร

ส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

PUBLIC PARTICIPATION IN GOOD LOCAL MANAGEMENT SYSTEM OF
KHLONG NA RAI DISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION
CHANTHABURI PROVINCE

ภาคนิพนธ์

ของ

บัณฑิต ผลอำพันธ์

ลิขสิทธิ์โดยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี สาขาการปกครองท้องถิ่น

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มิถุนายน 2556

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหาร

ส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

PUBLIC PARTICIPATION IN GOOD LOCAL MANAGEMENT SYSTEM OF

KHLONG NA RAI DISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION

CHANTHABURI PROVINCE

ภาคนิพนธ์

ของ

บัณฑิต ผลอำพันธ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

มิถุนายน 2556

ใบรับรองภาคินิพนธ์

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

Public Participation in Good Local Management System of Khlong Na Rai District Administration Organization Chanthaburi Province

บันทึก ผลอำพันธุ์

คณะกรรมการสอบภาคินิพนธ์

..... ประธานสอบภาคินิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... ประธานที่ปรึกษาภาคินิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

..... กรรมการที่ปรึกษาภาคินิพนธ์
(ดร. นักรบ เดียรอ้า)

..... กรรมการสอบภาคินิพนธ์
(ดร. โอปาร ถิ่นบางเตียว)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ถาวร ฉิมเลี้ยง)

วันที่... ๗ ... เดือน มิถุนายน ..... พ.ศ. ๒๕๕๖

บันเทิง ผลอำพันธ์. (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น
ในเขตองค์การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.
ภาคินพนธ์ รพ.ม. (การปกครองท้องถิ่น). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาภาคินพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัชยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ป.ด. (รัฐศาสตร์) ประธานกรรมการ
ดร.นักรบ เทียรอำ รพ.ค. (รัฐประศาสนศาสตร์) กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขต
องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยการมีส่วนร่วม
ของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คลองนารายณ์
อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตามตัวแปรพื้นฐาน วิธีการศึกษาจะใช้การวิจัยเชิงสำรวจ
โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง
โดยใช้สูตรของยามานะ จำนวน 400 คน ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้ค่าทีเทส (t-test) สำหรับเปรียบเทียบ ความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว
สถิติ One – Way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรมากกว่า 2 ตัว และใช้ LSD
เพื่อทดสอบว่าตัวแปรใดมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญ
ทางสถิติ ที่ระดับ .05 ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมมีส่วนร่วมระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
ประชาชนมีส่วนร่วมด้านนิติธรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส
ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ ส่วนด้านหลักความคุ้มค่า
ในการเปรียบเทียบดังกล่าวจำแนกตามตัวแปรพื้นฐานก็จะพบว่าตัวแปรที่มีความแตกต่างอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และการศึกษา

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Banthoung Phonamphan. (2013). **Public Participation in Good Local Management System of Khlong Na Rai Sub-district Administration Organization Chanthaburi Province.** Independent Study. M.P.A. (Local Government). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Advisory Committee

Assistant Professor Dr.Chaiyon Praditthasin Ph.D. (Political Science)	Chairman
Dr.Nakrop Thienam D.P.A. (Public Administration)	Member

Abstract

The aim of this research was to study factors and levels of public participation in good local management system of Khlong Na Rai Sub-district Administration Organization in Muang District, Chanthaburi. The survey research design was applied to this study. The research populations determined by the Taro Yamane's sample size were the 400 qualified voters. The descriptive statistics were percentage, mean, standard deviation, t-test, one way analysis of variance, and the LSD analysis. The results revealed that public participation levels of people in the Khlong Na Rai area were at the moderate level. People showed the public participation aspects as follows : Rule of Law, Accountability, Morality, Responsibility, and Participation. Besides, the participation aspect of Cost-Effectiveness or Economy was differently shown with the .05 level of statistical significance in the people of different ages, marital status and education levels.

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจากหลายท่านที่ได้อนุเคราะห์ให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะนำแนวทาง ที่ถูกต้องอย่างดียิ่ง โดยเฉพาะผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์ ดร.นักรบ เถียรอำ และดร. โอฟาร ถิ่นบางเตียว ได้กรุณาแนะนำและให้คำปรึกษาแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ของปัญหาพิเศษเพื่อความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและเสียสละเวลาของท่านเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณนายสมยศ นาคีสถิต ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยและหัวข้อวิจัยที่ได้กรุณาตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหาและความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ขอขอบพระคุณประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่าน บิดา มารดา และญาติ ๆ ตลอดจนทุกท่านที่เกี่ยวข้องซึ่งมิได้กล่าวนาม ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้ด้วย

บันเทิง ผลอำพันธ์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ประโยชน์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดการวิจัย.....	5
สมมุติฐานการวิจัย.....	6
2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
การมีส่วนร่วมของประชาชน.....	7
ลักษณะรูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วม	9
ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม.....	14
ทฤษฎีการมีส่วนร่วม.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น.....	22
ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น.....	24
ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น.....	29
ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	31
หลักธรรมาภิบาล.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
3 วิธีดำเนินการวิจัย	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	48

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	49
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	77
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	77
วิธีดำเนินการวิจัย.....	77
สรุปผลการวิจัย.....	79
อภิปรายผล.....	81
ข้อเสนอแนะ.....	84
บรรณานุกรม.....	87
ภาคผนวก.....	93
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	94
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	96
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	102
ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	108
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	111

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 แสดงการสุ่มแบบสัดส่วน จะใช้สัดส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเขตเลือกตั้ง/หน่วยเลือกตั้ง	45
2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล.....	50
3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมด้านต่าง ๆ.....	52
4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักนิติธรรม.....	53
5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักคุณธรรม.....	55
6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความโปร่งใส.....	57
7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักการมีส่วนร่วม.....	60
8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความรับผิดชอบ.....	63
9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความคุ้มค่า.....	66
10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.....	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.....	69
12 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.....	70
13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.....	71
14 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.....	72
15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของประชาชนต่อ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหาร ส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.....	73
16 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.....	74
17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล คลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี.....	75
18 สรุปการทดสอบสมมติฐาน.....	76
19 ผลการทดสอบสมมติฐาน.....	80

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

การพัฒนาประเทศในภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา รัฐบาลมีหน้าที่ต้องพัฒนาให้ประเทศ มีความเจริญก้าวหน้า โดยการบริหารงานจะต้องแก้ปัญหา และตอบสนองความต้องการของประชาชน มุ่งให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชน รวมทั้งต้องสอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พุทธศักราช 2550 - 2554 ซึ่งให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและทุกระดับในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุลเป็นธรรมและยั่งยืน

โดยส่งเสริมให้ประชาชนรวมตัวและรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกัน ส่งเสริมให้เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างเท่าเทียม และร่วมในกระบวนการบริหารจัดการประเทศให้เกิดความเป็นธรรม ความโปร่งใสในการพัฒนาประเทศ สร้างความเข้มแข็ง และเครือข่ายการทำงานของกลไกตรวจสอบภาคประชาชน เพื่อติดตามตรวจสอบการใช้อำนาจของภาครัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยพัฒนาศักยภาพ และกระจายอำนาจการตัดสินใจให้ท้องถิ่นมีบทบาทสามารถรับผิดชอบในการบริหารจัดการบริการสาธารณะ

ตลอดจนแก้ไขปัญหาที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่และสามารถสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ท้องถิ่นอย่างแท้จริง พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ออนไลน์. 2550)

ดังนั้น ประชาชนจึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญขององค์การบริหารส่วนตำบลในการสร้างความเจริญมาสู่ท้องถิ่น การพัฒนาท้องถิ่นด้านโครงสร้างพื้นฐานเป็นการพัฒนาที่ก่อให้เกิดความสะดวกสบายแก่ประชาชน โดยจะต้องมีการร่วมมือทั้งทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชน เพราะประชาชนจะรู้ปัญหาและความต้องการรวมถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่นดีที่สุดใน หากประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานจะส่งผลให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความล่าช้า การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนจะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นกำหนดไม่บรรลุ ตามวัตถุประสงค์ที่แท้จริง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 พระราชกฤษฎีกา

ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 นั้น กำหนดขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติของส่วนราชการตอบสนองต่อการพัฒนาประเทศและให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งการบริหารราชการและการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการ ต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดินเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น และประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ

รัฐบาลจึงมีแนวนโยบายให้ส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการบริหารงานจัดการบ้านเมืองที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใสตรวจสอบได้ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า และประชาชนมีส่วนร่วมโดยมุ่งสร้างองค์กรให้เป็นไปตามหลักประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีประชาชนเป็นเป้าหมายสูงสุดในการให้บริการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยเหตุดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จึงสามารถตอบสนอง ความต้องการของท้องถิ่นได้ตรงตามเป้าหมาย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยมีภารกิจสำคัญ คือ การให้บริการประชาชนและสร้างการมีส่วนร่วม (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. ออนไลน์. 2549 ก)

องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ได้นำนโยบายการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลมาใช้เป็นเวลาร่วม 10 ปีมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมปรึกษากับองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ การดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาสามปี การติดประกาศให้ประชาชนทราบในการทำกิจการงานใด ได้มีการติดประกาศให้ประชาชนทราบทุกครั้งเป็นต้น จากประสบการณ์ของผู้วิจัยในฐานะที่ทำงานในฐานะนักการเมืองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี มาเป็นเวลาร่วม 10 ปี เห็นว่าปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์

จากเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ว่าประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีระดับใด และจะได้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อที่จะสามารถนำผลการวิจัยเสนอเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการและพัฒนาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พร้อมข้อเสนอแนะในการวางแผนหรือสร้างระบบการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล

ให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือส่วนราชการอื่น ๆ ในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ประโยชน์ของการวิจัย

1. คาดว่าจะทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จะนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. คาดว่าจะสามารถนำผลการวิจัยเสนอเป็นข้อมูลในการบริหารจัดการและพัฒนาในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี พร้อมข้อเสนอแนะในการวางแผนหรือสร้างระบบการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น หรือส่วนราชการอื่น ๆ ในการเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์กรภาครัฐให้ดียิ่งขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษา จะศึกษาครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ได้นำการบริหารจัดการที่ดีมาใช้ในปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบัน ปี พ.ศ. 2555
2. ขอบเขตในด้านพื้นที่ของการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองนารายณ์ หมู่ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13
3. ขอบเขตในด้านประชากรของการศึกษา จะศึกษาประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง

ซึ่งได้แก่ประชากรในหมู่ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ประชากรจำนวน 3,665 คน (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ สำรวจเมื่อ ปี พ.ศ. 2552)

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะกำหนดนิยามศัพท์เบื้องต้นไว้ดังนี้

1. เพศ หมายถึง เพศของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
2. อายุ หมายถึง อายุของประชาชนที่ตอบแบบสอบถาม
3. สถานภาพสมรส หมายถึง สถานภาพการครองคู่แบ่งเป็น 4 สถานภาพคือ โสด สมรส และแยกกันอยู่ สมรสและอยู่ด้วยกัน หย่า/หม้าย
4. การศึกษา หมายถึง วุฒิการศึกษาสูงสุดของประชาชน แบ่งออกเป็น 6 ระดับ คือ ไม่ได้เรียน ประถมศึกษา มัธยมศึกษา/ปวช. ปวส./อนุปริญญา ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี
5. ระยะเวลาที่พักอาศัย หมายถึง ระยะเวลาที่ประชาชนพักอาศัยในเขตพื้นที่ที่ทำการวิจัย คือ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์
6. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมคิด ดำเนินการและตัดสินใจ
7. ระบบบริหาร กิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หมายถึง การบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ให้เกิดหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า
  - 7.1 หลักนิติธรรม หมายถึง การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมายมิใช่ตามอำเภอใจ หรืออำนาจของ ตัวบุคคล จะต้องคำนึงถึงความ เป็นธรรม และความยุติธรรม รวมทั้งมีความรัดกุมและ รวดเร็วด้วย
  - 7.2 หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริม ให้นุเคราะห์ พัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้บุคลากรมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย ประกอบอาชีพสุจริต เป็นนิสัย ประจำชาติ
  - 7.3 หลักความโปร่งใส หมายถึง ความโปร่งใส พอเทียบได้ว่ามีความหมาย ตรงข้ามหรือเกือบตรงข้าม กับการทุจริต คอร์รัปชัน โดยที่เรื่องทุจริต คอร์รัปชัน ให้ความหมายในเชิงลบ และความน่าสะพรึงกลัวแฝงอยู่ ความโปร่งใสเป็นคำศัพท์ที่ให้แง่บวกในเชิงบวก และให้ความสนใจในเชิงสงบสุข ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ได้สะดวกและเข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องอย่างชัดเจนในการนี้ เพื่อเป็นสิริมงคลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานให้มีความโปร่งใส

7.4 หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การให้โอกาสให้บุคลากรหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามา มีส่วนร่วมทางการบริหารจัดการเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ เช่น เป็นคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และหรือคณะทำงาน โดยให้ข้อมูล ความคิดเห็น แนะนำ ปรีกษา ร่วมวางแผน และร่วมปฏิบัติ

7.5 หลักความรับผิดชอบ หมายถึง การตระหนักในสิทธิและหน้าที่ ความสำนึกในความ รับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาการบริหารจัดการ การกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา และเคารพ ในความคิดเห็นที่แตกต่าง รวมทั้งความกล้าที่จะยอมรับผลดีและผลเสียจากกระทำของตนเอง

7.6 หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัด เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยบรรจงทำให้บุคลากรมีความประหยัด ใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการสำรวจองค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถ กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามเพศ
2. มีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามอายุ
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามสถานภาพสมรส
4. ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระดับการศึกษา
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันตามระยะเวลาที่พักอาศัย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการสำรวจองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย สามารถสรุปเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชน
  - 1.1 ลักษณะรูปแบบและกระบวนการการมีส่วนร่วม
  - 1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม
  - 1.3 ทฤษฎีการมีส่วนร่วม
2. การปกครองท้องถิ่น
  - 2.1 ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น
  - 2.2 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น
  - 2.3 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. หลักธรรมาภิบาล
  - 1.3 แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การมีส่วนร่วมของประชาชน

มีนักวิชาการ ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

นรินทร์ พัฒนพงศา (2546 : 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่าการมีส่วนร่วมคือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมมากขึ้นเป็นไปอย่างมีอิสรภาพเสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผิน แต่เข้าร่วมอย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ยุพา รุปราม (2545 : 5) การมีส่วนร่วม (Participation) คือ เป็นผลมาจากการเห็นพ้องกันในเรื่องของความต้องการ และทิศทางการเปลี่ยนแปลงและความเห็นพ้องกันจะต้องมีมากจนเกิดความริเริ่มโครงการเพื่อ การปฏิบัติ เหตุผลแรกของการที่มีคนมารวมกัน ได้ควรจะต้องมีการตระหนักว่าปฏิบัติการทั้งหมดหรือการกระทำทั้งหมด ที่ทำโดยกลุ่มหรือในนามกลุ่มนั้น กระทำผ่านองค์การ (Organization) ดังนั้น องค์การเป็นเสมือนตัวนำให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงได้

ปรีชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2543 : 8-10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุด โครงการ เช่น การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน

การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมถึงการรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ โดยที่โครงการพัฒนาดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน

สรุป การมีส่วนร่วม (Participation) จึงเป็นกระบวนการที่คน ครอบครัว หรือองค์กร ในชุมชนเข้ามามีส่วนในการคิด การตัดสินใจการวางแผนดำเนินการพัฒนาครอบครัวและชุมชน ของตนเองโดยหลักการที่แท้จริงของการมีส่วนร่วมคือการมีส่วนร่วมในลักษณะของความรู้สึกเป็นเจ้าของ ร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมินตรวจสอบและร่วมรับผิดชอบถึงผลประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้นลักษณะของการมีส่วนร่วม มี 4 ด้าน คือ

1. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ หมายถึง การร่วมคิด ค้นหาและตัดสินใจหรือการกำหนดรายละเอียดของสิ่งที่จะดำเนินการ

2. ด้านการร่วมปฏิบัติการในกิจกรรมโครงการ หมายถึง การที่มีส่วนเข้ามามีส่วนดำเนินการร่วมแรง ร่วมสมทบค่าใช้จ่าย การให้ข้อมูลที่จำเป็นตลอดจนการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของ คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการ ร่วมในการบริหารงานหรือการประสานงาน

3. ด้านการรับผลประโยชน์ หมายถึง การได้รับผลประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วม ในโครงการพัฒนา เช่น มีรายได้เพิ่มขึ้น มีการกระจาย โอกาสทางการพัฒนา การรับความรู้ แนวความคิดและการช่วยเหลือด้านต่าง ๆ มากขึ้น เป็นต้น

4. ด้านการตรวจสอบและประเมินผล หมายถึง การที่ประชาชนเข้าร่วมเพื่อการประเมิน ผลการดำเนินโครงการ โดยอาจดำเนินการผ่านกระบวนการทางการเมือง หรือสื่อสารมวลชนต่าง ๆ โกวิทซ์ พวงงาม (2542 : 179) กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วมพอสรุปได้ดังนี้

4.1 โครงการที่จัดทำขึ้นจะต้องแสดงให้เห็นกลุ่มเป้าหมายสนใจว่า จะสนองความต้องการของบุคคลอย่างแท้จริง

4.2 กลุ่มเป้าหมายนั้นต้องได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้มากที่สุด

4.3 การตัดสินใจต้องมาจากกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่และไม่ขัดแย้งต่อความเชื่อ ต่าง ๆ ในชุมชนนั้น

เมธี จันทร์จารุภรณ์ (2539 : 8-10) การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญของการ สาธารณสุขมูลฐานที่จะส่งเสริมให้ประชาชนมีความสามารถอย่างแท้จริงในการกำหนดทิศทางและ ความต้องการของชุมชน ที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมอย่างเป็นฝ่ายกระทำเพื่อให้เกิดการเคลื่อนไหว พลังของประชาชน (Mass Movement) เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาสาธารณสุขให้เกิดการป้องกัน และควบคุมโรคในชุมชนได้

ดิน ปรัชญพฤทธ์ (2539 : 10-20) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนี้ ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่ไม่น้อยมาก เนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์กรมีภาวะผู้นำที่ดี

พลอยมีผู้ตามที่ดีไปด้วย เป็นการมองค่อนข้างแคบ เพราะนอกจากจะมองปรากฏการณ์เพียงด้านเดียว การที่นักวิชาการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามน้อยนั้น พอสรุปสาเหตุดังนี้

1. นักวิชาการบางคนอาจไม่แน่ใจว่าองค์กรมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใดที่จะต้องให้ผู้ตามเข้าร่วมในการตัดสินใจ
2. ผู้คนยังไม่แน่ใจว่าวัตถุประสงค์ของการยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วม คืออะไรกันแน่
3. หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้วผู้ตามควรเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และลักษณะการเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไร

ลักษณะรูปแบบและกระบวนการการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถจำแนกตามลักษณะงาน รูปแบบและกระบวนการ ที่ดำเนินการได้หลายมิติ ซึ่งนักวิชาการหลายท่านได้ให้แนวคิดการมีส่วนร่วมดังกล่าวไว้หลากหลายประการ

แนวคิด ของ ลี เจ แครี (Lee J. Carry. 1976 : 144) สามารถแบ่งเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ

1. เป็นสมาชิก (Membership) คณะกรรมการชุมชน สมาชิกองค์กรชุมชน
2. เป็นผู้เข้าร่วมประชุม (Attendance at Meeting) การปฏิบัติของโครงการฯ
3. เป็นผู้ออกเงิน (Financial Contribution) ผู้สนับสนุนทางการเงินและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งจากภายในและภายนอกชุมชน
4. เป็นกรรมการ (Membership on Committees) ผู้เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ
5. เป็นประธานหรือผู้นำ (Position of Leadership) ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโครงการลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง

ไบอันฟและไวท์ (Bryant and White. 1996 : 71) แบ่งกรณีการมีส่วนร่วมเป็น 3 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal forms of participation) เป็นการมีส่วนร่วมแบบดั้งเดิมที่กำหนดโดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกพรรคการเมือง หรือพฤติกรรมทางการเมือง เช่น การเลือกตั้ง การรณรงค์หาเสียง กิจกรรมกลุ่มผลประโยชน์การแนะนำชักชวน การมีส่วนร่วมแบบนี้ประชาชนจะเข้ามามีส่วนในความพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่าง ๆ

2. การมีส่วนร่วมในแนวตั้ง (Vertical Forms of Participation) เกิดในช่วงต่อจากแบบที่ 1 การมีส่วนร่วมในแนวตั้งเป็นการที่ประชาชนมีความสัมพันธ์ในเรื่องต่าง ๆ กับผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ เพื่อได้รับผลประโยชน์จากกันและกัน

3. การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation in Administrative Process) เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้ง อาจเป็นการแบบของกิจกรรมที่กลุ่มผลประโยชน์กำหนดการตัดสินใจในการบริหารหรือแลกเปลี่ยน แต่มีการเข้าไปร่วมมากกว่า 2 แบบข้างต้น เช่น การตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยี การวางแผนทำกิจกรรมมุ่งหลังคาบ้านร่วมกัน การวางแผนการตลาด การเข้าร่วมรับการฝึกอบรมลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน มีดังนี้

ไพรัตน์ เดชะรินทร์ (2527 : 6-7) ได้สรุปกระบวนการการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ร่วมทำการศึกษา ค้นคว้าปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน รวมทั้งความต้องการของชุมชน
2. ร่วมคิดหา สร้างรูปแบบและวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขและลดปัญหาของชุมชนหรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือสนองความต้องการของชุมชน
3. ร่วมวางแผนนโยบาย หรือแผนงาน หรือโครงการ หรือกิจกรรมเพื่อจัดและแก้ไขปัญหา ตลอดจนสนองความต้องการของชุมชน
4. ร่วมการตัดสินใจการใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เป็นประโยชน์ ต่อส่วนรวม
5. ร่วมจัดหรือปรับปรุงระบบการบริหารงานพัฒนาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
6. ร่วมการลงทุนในกิจกรรมหรือโครงการของชุมชนตามขีดความสามารถของตนเอง
7. ร่วมปฏิบัติตามนโยบายและแผนงาน โครงการ และกิจกรรมให้บรรลุตามเป้าหมาย
8. ร่วมควบคุม ติดตาม ประเมินผล และร่วมบำรุงรักษาโครงการและกิจกรรมที่ได้ทำไว้ โดยเอกชนและรัฐบาลให้ใช้ประโยชน์ได้ตลอดไปส่วน

โคเฮน และอันฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1977 : 7-17) ได้เสนอแนวคิดเบื้องต้นในการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมว่ามี 3 มิติ (Dimensions) โดยมีมิติการมีส่วนร่วมจะประกอบด้วยประเด็นคำถาม ดังนี้

1. มีส่วนร่วมอะไรบ้าง (What) แบ่งเป็น (Cohen and Uphoff, 1980)
  - 1.1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
  - 1.2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)
  - 1.3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits)
  - 1.4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)
2. มีส่วนร่วมกับใครบ้าง (Whose) ได้แก่ การมีส่วนร่วมกับชาวบ้าน ผู้นำชุมชนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล เจ้าหน้าที่ต่างชาติ (จากองค์กรที่ให้ทุน เป็นต้น) ทั้งนี้ให้พิจารณาคุณลักษณะทางประชากร สังคม และเศรษฐกิจของผู้เข้ามีส่วนร่วมในเรื่อง อายุ เพศ สถานภาพครอบครัวระดับการศึกษา ระดับชั้นทางสังคม อาชีพ ระดับรายได้ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย การถือครองที่ดิน
3. มีส่วนร่วมอย่างไรบ้าง (How) โดยพิจารณาจาก

- 3.1 การมีส่วนร่วมเกิดจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง
- 3.2 ถูกบังคับให้เข้าร่วมกิจกรรมหรือแรงจูงใจ
- 3.3 โครงสร้างชุมชน
- 3.4 ช่องทางการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้น
  - 3.4.1 การมีส่วนร่วมโดยผ่านปัจเจกชนหรือผ่านกลุ่ม
  - 3.4.2 การมีส่วนร่วมโดยตรง หรือโดยอ้อม (ผ่านตัวแทน)
  - 3.4.3 การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ
- 3.5 ระยะเวลา (Duration) ความต่อเนื่องของกิจกรรม
- 3.6 ขอบข่าย (Scope) ความครอบคลุมของกิจกรรม
- 3.7 ผลที่เกิดจากการมีส่วนร่วม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มีลักษณะแตกต่างกันไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่ดำเนินการ โดยลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ปรากฏ เช่น การร่วมคิด ร่วมศึกษา วางแผน ดำเนินการ ตัดสินใจ ควบคุมติดตาม ประเมินผล ร่วมลงทุนและร่วมรับผลประโยชน์ ซึ่งสามารถดำเนินการโดยผ่านช่องทางทั้งทางตรง และทางอ้อม โดยทางตรง ได้แก่ การเป็นสมาชิก กรรมการ ประธานหรือผู้นำ ผู้เข้าร่วมประชุมผู้ ออกเงิน เป็นต้น ส่วนทางอ้อม ได้แก่ การเลือกตั้งผู้แทน โดยสามารถแบ่งระดับการมีส่วนร่วม ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับแนวนอน (Horizontal Forms of Participation)
2. การมีส่วนร่วมในระดับแนวตั้ง (Vertical Forms of Participation)
3. การมีส่วนร่วมในการบริหาร (Participation In Administrative Process)

เป็นการมีส่วนร่วมที่เป็นทั้งแนวนอนและแนวตั้งลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการดำเนินงานกับ อบต. ในการศึกษาวิจัยนี้ เป็นในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุน การบริหารงาน อบต. ในกิจกรรมทางการบริหาร 5 กิจกรรมหลัก คือ การจัดทำแผนพัฒนาชุมชน การจัดทำข้อบัญญัติ การจัดทำงบประมาณรายจ่าย อบต. การประชุมสภา อบต. และการจัดซื้อจัดจ้าง อบต. โดยลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการดังกล่าวตั้งแต่การเริ่มดำเนินงาน จนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการ โดยเริ่มจากการร่วมลำดับปัญหา วิเคราะห์หาสาเหตุ ร่วมพิจารณา แนวทางแก้ปัญหา ร่วมดำเนินการตามแผน และร่วมติดตามผลการปฏิบัติงาน (เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. 2545 : 115) สรุปรูปแบบการมีส่วนร่วมไว้ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกันกล่าวคือ ฝ่ายหนึ่งรู้สึกด้อยอำนาจกว่า มีทรัพยากรหรือ ความรู้ด้อยกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยไมู่้ความต้องการของประชาชน ดังนั้น การมีส่วนร่วมจึงเป็นเพียงประชาชนได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนบางเรื่องเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนาด้วยความเท่าเทียมกันทุกฝ่าย จัดเป็นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างแท้จริงของประชาชนตามแนวความคิดและหลักการพัฒนาชุมชน เมื่อนำมาใช้ในการเรียนรู้จะสนับสนุนและส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

องค์การสหประชาชาติ (United Nation. 1981 : 8) ได้จำแนกตามลักษณะการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง (Spontaneous) ซึ่งโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยเป็นการกระทำไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งเป็นรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ (Induced) ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ (Coercived) เป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการความเห็นชอบหรือสนับสนุนโดยรัฐบาล ภายใต้การจัดการโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลทันที แต่จะไม่ได้ผลในระยะยาว และมักจะมีผลเสียตรงที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

นรินทร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 179) ได้สรุปรูปแบบของการมีส่วนร่วมมีดังต่อไปนี้

1. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมโดยตรง (Direct Participation) โดยผ่านองค์กรที่จัดตั้งโดยประชาชน (Inclusive Organization) การรวมกลุ่มเยาวชนต่าง ๆ

2. การที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางอ้อม (Indirect Participation) โดยผ่านองค์กรผู้แทนของประชาชน (Representative Organization) กรรมการของกลุ่มหรือชุมชน

3. การมีประชาชนมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ (Open Participation) โดยผ่านองค์กรที่ไม่ใช่ผู้แทนของประชาชน (Non-representative Organization) เช่น สถาบันหรือหน่วยงานที่เชิญชวนหรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเมื่อไรก็ได้ตลอดเวลา

องค์การอนามัยโลกและองค์การเด็กแห่งสหประชาชาติ (WHO and UNICEF. 1978 : 41) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินกิจกรรมไว้ 4 ขั้นตอนดังนี้

1. การวางแผน ประชาชนต้องมีส่วนร่วม ในการวิเคราะห์ปัญหา จัดอันดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการให้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผล และประการที่สำคัญคือ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง

2. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินการและบริหารการใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรรควบคุมทางการเงิน

3. การใช้ประโยชน์ ประชาชนต้องมีความสามารถในการนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

4. การได้รับประโยชน์ประชาชนต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ฐานที่เท่าเทียมกัน ซึ่งเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคม หรือในรูปวัตถุก็ได้กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา มีกระบวนการขั้นตอนดังนี้ (เจมส์ คี บีนทง. 2527 : 272 - 273 ; อकिन รพีพัฒน์. 2527 : 104-111 ; วิรัช นิภาวรรณ. 2530 : 61-63)

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาค้นปัญหา และสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินการ
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุน ร่วมกันตัดสินใจ และปฏิบัติงาน
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาอาจแบ่งตามระดับปริมาณของการมีส่วนร่วมได้เป็น 3 ระดับคือ การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน และการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

ฟาเจนท์ (Fagence. 1977 : 122-125) ระดับที่ 1 การมีส่วนร่วมแบบถูกกระทำ (Passive Participation) หรือการมีส่วนร่วมเทียม (Pseudo Participation) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่คนในชุมชนไม่มีอำนาจใด ๆ ในการตัดสินใจแต่กระทำตามการตัดสินใจของผู้อื่น (Manipulation) เช่น หน่วยงานราชการ ผู้นำ เป็นต้น กิจกรรมสำคัญในการมีส่วนร่วมระดับนี้ คือ การชี้แจง (Therapy) ให้เข้าใจระดับที่ 2 การมีส่วนร่วมเพียงบางส่วน (Partial Participation) หรือการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม (Tokenism Participation) เป็นระดับการมีส่วนร่วมในส่วนใดส่วนหนึ่งเท่านั้น กิจกรรมสำคัญในระดับนี้ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่คนในชุมชน (Informing) การปรึกษาหารือกัน(Consultation) และการให้แสดงความคิดเห็น (Placation) แต่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจระดับที่ 3 การมีส่วนร่วมที่แท้จริง (Genuine Participation) หรือการมีส่วนร่วมที่อำนาจเป็นของประชาชน (Citizen Power) เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่รับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้ความสำคัญต่อประชาชนในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนของการพัฒนา ให้อำนาจในการตัดสินใจเป็นของประชาชน ซึ่งอาจจะผ่านตัวแทน (Delegated Poser) หรือประชาชนโดยตรง (Citizen Control) อันเป็นการมีส่วนร่วมในระดับสูงสุดและมีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชนและการดำเนินงานพัฒนาชุมชนโดยระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทั้ง 3 ระดับ สรุปได้ดังแผนภูมิที่ 2-1 (Fagence. 1977 : 122-125)

รีฟกิน (Rifkin. 1986 : 8-10) มองว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการนั้น มี 5 ระดับคือ

1. ประชาชนเข้าร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการ โดยเป็นผู้รับบริการและรับความรู้จากเจ้าหน้าที่
2. ประชาชนเข้าร่วมดำเนินโครงการในลักษณะแรงงาน การบริจาคสิ่งของ อำนาจการตัดสินใจ เป็นของเจ้าหน้าที่
3. ประชาชนเข้าร่วมโครงการและร่วมตัดสินใจกิจกรรมนั้นดำเนินอย่างไร แต่วัตถุประสงค์ และการวางแผนเจ้าหน้าที่เป็นผู้ตัดสินใจ
4. ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมและเพิ่มบทบาทพร้อมกับเจ้าหน้าที่ ในการควบคุมและประเมินโครงการว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
5. ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดและวางแผนโครงการ โดยประชาชนหรือตัวแทนเป็นผู้ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการทั้งหมดเมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมทั้ง 5 ระดับ ดังกล่าว จะเห็นว่าการมีส่วนร่วมจากระดับ 1-4 เป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ผิวเผินเท่านั้น ปลายทางของการบริการ ยังเป็นการประเมินโดยเจ้าหน้าที่เหมือนเดิม ส่วนการมีส่วนร่วมในระดับที่ 5 ถือว่าเป็นระดับอุดมคติที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจทั้งหมดเช่นเดียวกัน

อังสตัน (Arnstein, 1996 : 16-18 ; อ้างถึงใน ชีระพงษ์ แก้วหาวงษ์, 2539.) แบ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้ 8 ระดับ ดังนี้

1. ระดับการปฏิบัติการหรือการจัดการ (Manipulation)
2. ระดับการดูแลรักษา (Therapy)
3. ระดับการบอกกล่าวหรือการแนะนำ (Informing)
4. ระดับการปรึกษาหารือ (Consultation)
5. ระดับการปลุกปลอบใจ (Placation)
6. ระดับที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนหรือมีส่วนร่วม (Partnership)
7. การได้อำนาจเป็นตัวแทน (Delegated Power)
8. การควบคุมดำเนินการ โดยประชาชน (Citizen Control)

การมีส่วนร่วมทั้ง 8 ระดับที่ อังสตัน (Arnstein) กล่าวนี้ ระดับที่ 1 และ 2 เป็นระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เป็นการวางแผนจากข้างบน(Top-down) โดยเจ้าหน้าที่รัฐระดับที่ 3 – 5 เป็นระดับที่ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมบางส่วน ระดับที่ 6-8 เป็นระดับที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาก โดยพัฒนาจากขั้นที่ 6 จนถึงขั้นที่ 8 ซึ่งถือเป็นขั้นควบคุมโดยประชาชนเป็นอำนาจตัดสินใจของประชาชน โดยผ่านตัวแทนหรือประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจนั่นเอง

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม

การที่ประชาชนจะเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วม หรือไม่เข้าร่วมนั้น มีเงื่อนไขหลายประการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งอาจเป็นไปได้ด้วยความเต็มใจ หรือถูกบีบบังคับหรือ

ผลักดันให้เข้าไปมีส่วนร่วม ดังนั้นเงื่อนไขในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจึงขึ้นอยู่กับหลายลักษณะด้วยกัน ดังนักวิชาการได้กล่าวถึงเงื่อนไขการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

โคเฮน และ อัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff. 1977 : 17-19) ได้เสนอว่าบริบทหรือเงื่อนไขแวดล้อมของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย

1. ลักษณะของโครงการ โดยพิจารณาจาก ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ ลักษณะประโยชน์ที่ได้รับ ความเชื่อมโยงของโครงการ ความยืดหยุ่นของโครงการ การเข้าถึงการบริหารจัดการโครงการ และการครอบคลุมเนื้อหาการบริหารงานโครงการ

2. สภาพแวดล้อมของงานหรือกิจกรรมตามโครงการ ในปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัยทางกายภาพและชีวภาพ เศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม และด้านประวัติศาสตร์ องค์การสหประชาชาติ (United Nations. 1981 : 15) เสนอเงื่อนไขเบื้องต้นของการมีส่วนร่วมไว้ 5 ประการ คือ

2.1 รัฐบาลจะต้องมีการยอมรับในแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อนในเบื้องต้น และได้บรรจุหลักการนี้ไว้ในแผนหรือนโยบายในระดับต่าง ๆ ด้วย

2.2 ประชาชนต้องมีพื้นฐานองค์กรประชาชนที่สามารถเป็นตัวแทนในการเจรจาต่อรองกับกลุ่มผลประโยชน์และบุคคลอื่น ๆ ได้

2.3 ประชาชนต้องมีอิสระในความคิดริเริ่มและการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดกิจกรรมของตนเอง

2.4 ชุมชนต้องมีการไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ๆ โดยเฉพาะหลักการและปรัชญาของการพัฒนา เทคนิค วิธีการในการจัดสรรทรัพยากร และความรู้ทางการบริหารงาน

2.5 ชุมชนจะต้องได้รับการสนับสนุนทางด้านสิ่งของและความคิด เทคนิคที่จำเป็น (โดยเฉพาะในระยะแรก) เงื่อนไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในแนวทางกว้าง ๆ

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527 : 183-184) ได้กล่าวไว้ว่ามีอย่างน้อย 3 ประการ คือ

1. ประชาชนจะต้องมีอิสระที่จะมีส่วนร่วม

2. ประชาชนต้องสามารถที่จะมีส่วนร่วม

3. ประชาชนต้องเต็มใจที่จะมีส่วนร่วม

เงื่อนไขพื้นฐานของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา มี 4 ประการ คือ (อนุภาพ ธีรลาภ. 2528 : 21-22)

1. ประชาชนต้องมีความสามารถที่จะมีส่วนร่วม กล่าวคือประชาชนจะต้องมีศักยภาพที่จะเข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการค้นหาความต้องการ วางแผน จัดการ ตลอดจนบริหารองค์กร และการใช้ทรัพยากรในที่สุด

2. ประชาชนต้องมีความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีสภาพทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และกายภาพที่เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม

3. ประชาชนจะต้องมีความประสงค์ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนจะต้องมีความเต็มใจเห็นประโยชน์ในการเข้าร่วม จะต้องมิใช่เป็นการบังคับหรือผลักดันให้เข้าร่วม โดยที่ประชาชนมิได้ประสงค์จะเข้าร่วมในนัยหนึ่งนัยใด

4. ประชาชนต้องมีความเป็นไปได้ที่จะเข้าร่วม กล่าวคือ ประชาชนต้องมีโอกาสที่จะเข้าร่วม ซึ่งเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนในการตัดสินใจและกำหนดกิจกรรมพัฒนาที่ต้องการในระดับที่เหมาะสม ประชาชนต้องมีโอกาส และความเป็นไปได้อย่างจัดการด้วยตนเอง ในระบบพื้นฐานทางการเมืองเป็นสำคัญ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2542 : 130-132) ได้สรุปเงื่อนไขที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา แบ่งได้ 6 ประเภท คือ

1. เงื่อนไขทางการเมืองการปกครอง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
2. เงื่อนไขของโครงการพัฒนา
3. เงื่อนไขของนักพัฒนา
4. เงื่อนไขของผู้นำ
5. เงื่อนไขทางการบริหารจัดการ
6. เงื่อนไขทางสังคมและจิตวิทยาเงื่อนไขที่ประชาชนไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง

เท่าที่ควร นั้นเป็นเพราะเหตุดังนี้

วุฒิสาร ตันไชย (2543 : 105-112) เสนอปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. ทักษะของประชาชนที่มีต่อการเมือง คิดว่าการเมืองเป็นเรื่องไกลตัว ไม่ตอบสนองความต้องการของคนในท้องถิ่น มองการเมืองเป็นเรื่องของนักการเมือง ไม่ใช่เรื่องของประชาชน

2. ความรู้สึกของประชาชนที่มีต่อท้องถิ่นและความเป็นท้องถิ่น กล่าวคือ คนไทยขาด Civic Culture ขาดความรู้สึกผูกพันกับท้องถิ่น ไม่สนใจติดตามตรวจสอบ กำกับดูแลห้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่ตอบสนองความต้องการและพัฒนาท้องถิ่นให้ก้าวหน้า

3. วิถีชีวิตของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น คือชาวบ้านจะมีความประณีประนอมสูงเพราะมีความสัมพันธ์ในเครือญาติ และมีความเกรงใจ ประกอบกับชาวบ้านมีการพูดคุยกันเมื่อเกิดปัญหา

4. วัฒนธรรมการยึดตัวบุคคล เป็นผลมาจากสังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ ประชาชนขาดความรู้ที่แท้จริงทำให้ถูกชี้นำและขาดอิสระในการตัดสินใจจากแนวคิดทักษะดังกล่าวข้างต้น กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 3 ประการ คือ

4.1 เงื่อนไขตัวบุคคล ได้แก่ ทักษะคิด ค่านิยม ความเชื่อส่วนบุคคล วิถีชีวิต ความรู้สึกและความผูกพันกับท้องถิ่น ความรู้ความสามารถและศักยภาพของประชาชน ความพึงพอใจ ความเต็มใจและอิสระในการเข้ามามีส่วนร่วม

4.2 เงื่อนไขเกี่ยวกับโครงการ ได้แก่ ลักษณะของกิจกรรมโครงการพัฒนา การเข้าถึง การบริหารจัดการโครงการ ผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ ระบบบริหารจัดการ ความยืดหยุ่นของโครงการ ความต่อเนื่องของโครงการ ความสลับซับซ้อนของเทคโนโลยี ทรัพยากรที่ต้องการ

4.3 เงื่อนไขสภาพแวดล้อม ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง ชุมชน ผู้นำ ผู้มีอิทธิพล การไหลเวียนของข่าวสารและความรู้ใหม่ ๆ ในชุมชน การสนับสนุน ส่งเสริมจากหน่วยงาน เป็นต้น

ปัจจัยที่ผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ปรัชญา เวสารัชช์ (2528 : 170) ได้กล่าวถึง ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความปลอดภัย
2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ
3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน เช่นค่าตอบแทนแรงงาน เงินปันผลจากสหกรณ์ออมทรัพย์
4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจ ไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนหรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วมเพื่อให้เกิดความสามัคคีในประเด็นเดียวกัน

วันชัย วัฒนศัพท์ (2543 : 158-161) พบว่าการที่คนเราจะพิจารณาว่าตนได้รับผลกระทบ และเลือกที่จะมีส่วนร่วมในโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนหรือไม่นั้น อย่างน้อยขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความใกล้ชิดปัญหา
2. ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ
3. การเข้าถึงประโยชน์ใช้สอยหรือบริการ

องค์การอนามัยโลก (ไชยชนะ สุทธิวรชัย. 2536 : 19-20) ได้เสนอปัจจัยพื้นฐานในการระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยของสิ่งจูงใจ ในการเห็นว่าตนจะได้ผลประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป
2. ปัจจัยโครงสร้างของช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้ทุก ๆ คนและทุก ๆ กลุ่มในชุมชนมีโอกาสเข้าร่วมในการพัฒนาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยการเข้าร่วมอาจอยู่ในรูปของการมีตัวแทนหรือเข้าร่วมโดยตรง ควรมีเวลากำหนดที่ชัดเจน เพื่อผู้เข้าร่วมจะสามารถกำหนดเงื่อนไขของตนเองได้ตามสภาพเป็นจริงของตน และกำหนดลักษณะของกิจกรรมที่แน่นอนว่าจะทำอะไร

รีดเดอร์ (William W. Reeder. 2536 : 25-26) ยังกล่าวว่าปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำหรือพฤติกรรมของมนุษย์ โดยมีความเชื่อว่าปัจจัยภายนอก คือ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการตัดสินใจ แต่บุคคลจะแปลงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมเหล่านั้น มาสู่ตัวบุคคลในรูปแบบของความเชื่อ (Beliefs) และความไม่เชื่อ (Disbeliefs) ซึ่งจะเป็นเหตุผลที่จะทำให้บุคคลตัดสินใจเลือกกระทำพฤติกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน คือ

1. ปัจจัยที่ดึงดูดให้เกิดการกระทำ ได้แก่ เป้าหมาย (Goals) ความเชื่อ (Belief Orientation) ค่านิยม (Value Standards) นิสัยและขนบธรรมเนียม (Habits and Custom)
2. ปัจจัยผลักดันให้เกิดการกระทำ ได้แก่ ความคาดหวัง (Expectations) ข้อผูกพัน (Commitments) และการบังคับ (Force)
3. ปัจจัยสนับสนุน ได้แก่ โอกาส (Opportunity) ความสามารถ (Ability) การสนับสนุน (Support) เป็นแรงกระตุ้นให้คนกระทำ สิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไป

ซิงค์ (Singh, 1968 : 63-64 ; อ้างถึงใน เดชา เลิศวิไลย. 2540 : 43) สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางสังคมไว้ว่ามีปัจจัยถึง 32 ตัว ที่มีส่วนร่วมกำหนดระดับการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ อายุ เพศ สุขภาพ ระยะเวลาอาศัยในชุมชน ระยะห่างของการตั้งบ้านเรือน ขนาดของครอบครัวมาตรฐานทางสังคมของประชาชน ระดับการศึกษา ระดับความเป็นอยู่ การครอบครองที่ดินปัจจัยทางเศรษฐกิจ เชื้อชาติและสัญชาติ พื้นเพทางครอบครัว ลำดับชั้นทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล การปรับตัวทางสังคม ความสนใจ ความเฉลียวฉลาด การอบรมทางพฤติกรรม ทศนคติข่าวสารและการติดต่อสื่อสาร ความเชื่อศาสนา ค่านิยมทางสังคม ความเชื่อในตนเอง ความเชื่อ และการแสดงออกทางพฤติกรรม ความพึงพอใจ การเป็นผู้นำ และการตระหนักถึงความสำคัญของกิจกรรม

ทฤษฎีการมีส่วนร่วม

แพร์รี่, มอยส์เซอร์ และ ดาย (Parry, Moyser and Day, 1981 ; อ้างถึงใน ศิริรักษา สถาพรวงษา. 2541 : 22-30) ได้รวบรวมแนวคิดการอธิบายการมีส่วนร่วมเป็น 4 แนว คือ

1. ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในฐานะเป็นเครื่องมือ (Instrumental Participation) ซึ่งเป็นการมองว่าการมีส่วนร่วมมีฐานะเป็นเครื่องมือโดยพิจารณา 2 ทฤษฎี ดังนี้

1.1 ทฤษฎีทางจิตวิทยาทางสังคม (Socio-psychological Theory) เป็นการอธิบายว่าบุคคลจะใช้การมีส่วนร่วมเพื่อสนับสนุนเป้าหมายของตนเองด้วยการใช้ต้นทุนที่ต่ำที่สุดและก่อให้เกิดผลสูงสุด โดยเป้าหมายนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรืออาจเป็นความสนใจส่วนตัวในวงแคบ ดังที่ เวอร์บา (Verba) และ ไนท์ (Nie) กล่าวว่า “การมีส่วนร่วมเป็นกิจกรรมที่เป็นเครื่องมือสำคัญที่พลเมืองพยายามที่จะมีอิทธิพลต่อรัฐบาลให้ปฏิบัติในทางที่พลเมืองนำเสนอ” โดยเหตุผลก็คือ การตัดสินใจเข้าร่วมของบุคคลเป็นผลมาจากแรงผลักดันทางสังคม (Social Forces) ที่กระทบต่อความคิดเห็นทั่วไป เกี่ยวกับชีวิตทางการเมืองของเขา โดยเฉพาะความเชื่อมั่นเกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ ที่เขาอาจจะกระทำแนวคิดจิตวิทยาสังคม มีองค์ประกอบสำคัญที่ผลักดันให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมซึ่งเวอร์บา (Verba) และ ไนท์ (Nie) เรียกว่า “Socio-economic Status Model” (สถานภาพเศรษฐกิจและสังคม) สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจากตัวแบบสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเวอร์บา และไนท์ สามารถอธิบายได้ว่าสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคคล

ซึ่งในที่นี้ได้แก่ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่พัฒนาทัศนคติแบบพลเมืองของบุคคล คือ ความมีประสิทธิภาพทางการเมือง ความเกี่ยวข้องทางการเมือง และพันธะผูกพันทางการเมืองทำให้ปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง จะเข้าร่วมทางการเมืองมากกว่าปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมต่ำกว่าดังนั้นปัจจัยนำเข้าของการมีส่วนร่วมจึงมีความโน้มเอียงไปยังบุคคลที่มีสถานภาพสูงด้วยเหตุนี้เวอร์บา และไนท์ จึงเสนอว่าทัศนคติแบบพลเมือง (Civic Attitude) เป็นตัวอธิบายว่าทำให้บางคนที่มีสถานภาพสูงจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากกว่า แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดทางจิตวิทยาสังคมได้มองข้ามบริบท (Context) อาทิเช่น โครงสร้างการมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้น อำนาจของบุคคลที่มีอิทธิพล และ โอกาสที่เปิดให้มีส่วนร่วม

1.2 ทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Theory) ซึ่งตามแนวคิดของ Barnes, Kaase กล่าวว่า “เหตุผลสำคัญที่ทำให้บางคนมีส่วนร่วมและบางคนไม่มีส่วนร่วมก็คือ ผู้เข้าร่วมได้พิจารณาแล้วว่า การกระทำนั้นมีแนวโน้มว่าจะนำประโยชน์มาให้มากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป” ซึ่งแนวคิดนี้ได้เสนอว่า บุคคลจะเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองจะเริ่มด้วย

1.2.1 การพิจารณาถึงประเด็นความต้องการและปัญหาที่เขาเผชิญอยู่ ตลอดจนความสนใจทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีความหลากหลายของ “ประเด็นสาธารณะ” (Publics Issue)

1.2.2 ความโน้มเอียงทางการเมือง (Political Orientation) ซึ่งหมายถึง ทัศนคติบางประการที่ทำให้บุคคลมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์อธิบายว่า การมีส่วนร่วมของบุคคลที่มีสถานภาพสูงสะท้อนให้เห็นถึงการลงทุนดังที่บุคคลมีในทางเศรษฐกิจและสังคม และการที่เขาต้องการรักษาหรือหาแหล่งทางการเงินที่จะนำมาใช้ได้ การจัดองค์กรและการติดต่อที่เป็นผลประโยชน์ต่อกิจกรรมของเขาในทางตรงกันข้าม หากบุคคลไม่มีทรัพยากรและอำนาจ ไม่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่น ไม่บรรลุจุดมุ่งหมายแม้จะมีความต้องการมาก หากจน ไม่มีบ้านอยู่หรือตกงาน เขาก็อาจจะเห็นว่าการเข้าสภาพแวดล้อมทางสังคม : สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมสูง ทัศนคติ : ความมีประสิทธิภาพความเกี่ยวข้องพันธะผูกพันปัจเจกบุคคลที่มีสถานภาพสูงกว่าเลือกที่จะเข้าร่วมมากกว่า Participation Input : ความโน้มเอียงสู่คนที่มีความสูง ไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นไม่คุ้มค่า ซึ่งจากแนวคิดดังกล่าวสามารถสร้างตัวแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยทางเศรษฐศาสตร์ (The Economic Model of Participation) แสดงต้นทุน-ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมดังนี้

ต้นทุน-ประโยชน์ของการมีส่วนร่วม

อธิบายได้ว่า ประเด็นและความสนใจทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคลหรือกลุ่ม จะทำให้บุคคลหรือกลุ่มนั้น ๆ ตัดสินใจเข้าร่วมทางการเมืองโดยเชื่อว่าประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมจะมากกว่าต้นทุนที่ใช้ไป นอกจากนี้ การที่จะอธิบายการตัดสินใจที่จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมคนหนึ่ง ๆ

ยังต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางสังคม (Social Milieu) ที่สามารถส่งผลกระทบต่อการรับรู้ของบุคคลว่าอะไรคือสิ่งที่เขาสนใจ

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมโดยชุมชน (Communitarian Participation) อธิบายว่า แรงจูงใจหนึ่งที่ทำให้คนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้นจะเกี่ยวข้องกับชุมชนที่เข้าเป็นส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นแก่นของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบการมีส่วนร่วม (Participatory Democratic Theory) ตามแนวคิดของราโช ที่มองว่า บุคคลจะมีส่วนร่วมสูงในชุมชนท้องถิ่น เพราะเขาจะเข้าใจความต้องการและปัญหาของท้องถิ่น และตระหนักว่าจะต้องร่วมมือกับบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่งความต้องการนั้น เมื่อบุคคลรับรู้ถึงการพึ่งพาระหว่างกันเขาจะพยายามทำให้ความสัมพันธ์ร่วมกันนั้นยั่งยืน โดยความรู้สึกถึงความเป็นชุมชน (Sense of Community Identity) นี้จะมีมากในสังคมขนาดเล็ก มีความผูกพันกันแน่นแฟ้น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน จึงเป็นการส่งเสริมการกระจายอำนาจด้วยเหตุนี้ เหตุผลหนึ่งในการอธิบายว่าทำไมในสังคมสมัยใหม่ การมีส่วนร่วมจึงมีระดับต่ำ ก็คือสังคมสมัยใหม่เป็นสังคมที่รวมอำนาจ ทำให้ความเป็นชุมชนลดลง และเป็นผลให้คนธรรมดา ๆ ไม่ถูกกระตุ้นให้เข้าร่วมในรูปแบบของชีวิตสาธารณะ ซึ่งดูเหมือนจะส่งผลกระทบโดยทางอ้อมเท่านั้น

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในฐานะการศึกษา (Education Theory) มองว่า การมีส่วนร่วมจะเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ทางการศึกษาซึ่งเป็นมุมมองของการมีส่วนร่วมที่มีความเกี่ยวข้องกับรูปแบบต่าง ๆ ของทฤษฎีประชาธิปไตยแบบเข้มข้นและแบบมีส่วนร่วม (Radical Participatory Democratic Theory) โดยการศึกษาในชีวิตทางการเมือง (Political Life) จะพัฒนาความรู้สึกมีความสามารถและความรู้สึกรับผิดชอบ ประเด็น + ความสนใจทางเศรษฐกิจและสังคมความสนใจของบุคคลและกลุ่มที่จะตัดสินใจเข้าร่วมโดยเลือกประเด็นพื้นฐานของต้นทุนและผลประโยชน์ที่สันนิษฐานว่าจะได้รับ Participation Input : ความหลากหลายของประเด็นสาธารณะ (Public Issue) ของพลเมือง (Sense of the Competence และ Responsibility) อันเป็นกระบวนการตัดสินใจสาธารณะแนวทางนี้อธิบายว่า ประชาชนอาจจะไม่ได้เข้าร่วมโดยคาดหวังถึงการบรรลุเป้าหมายโดยตรง หรือไม่ได้คำนึงถึงชุมชนของเขาเลย หากการแสดงออกถึงความรู้สึก ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้แสดงถึงของเขาด้วย ซึ่งอาจจะเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ เช่น การร้องเพลงชาติ การเคารพธงชาติส่วนที่มีความเป็นสัญลักษณ์ลดลง ก็โดยเข้าร่วมขบวนหรือร่วมชุมนุมเพื่อแสดงความเป็นปึกแผ่น (Solidarity) ร่วมกับบุคคลอื่น ๆ หรือความคิด

ดังที่ประชาชนปรารถนาที่จะเป็นส่วนหนึ่งของเหตุการณ์สำคัญ เช่น การเรียกร้องสิทธิของพลเมือง (The Civil Right Marches) การใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการแสดงถึงความรู้สึกของความเป็นพลเมือง (Sense of Citizenship) คือ ในฐานะที่เป็นหน้าที่ของพลเมืองการมี

ส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนและขึ้นอยู่กับตัวแปรต่าง ๆ มากมาย ซึ่งมีความสำคัญแตกต่างกันและแบ่งชุดของตัวแปรต่าง ๆ ออกเป็น 3 ปัจจัย ไมล์ไฮกี (McCosky, 1980 : 30-31 ; อ้างถึงใน ศิริินภา สถาพรวงษา, 2541 : 30-33)

1. ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (The Social Environment) ได้แก่ การศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ การเลื่อนฐานะทางสังคม และถิ่นที่อยู่อาศัยซึ่งมีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ บริบททางการเมืองวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ

2. ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา (Psychological Variables) การเข้าร่วมทางการเมืองจะดำรงอยู่ได้ ขึ้นอยู่กับว่า ได้ให้รางวัลหรือผลตอบแทนแก่ผู้เข้าร่วมอย่างไรบ้าง โดยเชื่อกันว่ามนุษย์เข้าร่วมทางการเมืองเพื่อสนองความต้องการต่าง ๆ ของเขา ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมือง นอกจากนี้คุณลักษณะทางบุคลิกภาพ (Personality Traits) บางอย่างมีความสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เช่น มีความเป็นผู้นำ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเชื่อมั่นสูง ซึ่งผู้ที่คุณลักษณะเหล่านี้มีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมทางการเมืองสูงกว่าผู้ที่ขาดคุณลักษณะดังกล่าว

3. ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (The Political Environment) เช่น ปัจจัยที่เกี่ยวกับ สถานการณ์บ้านเมือง (Situational Factors) ระบบพรรคการเมือง (The Party System) การรณรงค์หาเสียง (The Campaign) อุดมการณ์ทางการเมือง (Issues and Ideology) อิทธิพลของกลุ่มจะมีมากขึ้นขึ้นอยู่กับการจัดตั้งขึ้นมาด้วยวัตถุประสงค์อะไร เกี่ยวข้องกับการเมืองมากน้อยเพียงใด หากมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองในระดับมากและตั้งขึ้นมาเพื่อพิทักษ์ประโยชน์ของกลุ่มแล้ว อิทธิพลของกลุ่มที่มีต่อสมาชิกก็จะมีมาก (Milbrath, 1971 : 12-16 ; อ้างถึงใน อรทัย ศดิษฐ์รัตน์ 2532 : 40)

3.1 บุคคลที่เป็นสมาชิกกลุ่มมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมือง ติดตามปัญหาทางการเมืองและการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่มิได้เป็นสมาชิกกลุ่ม เนื่องจากผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มจะได้รับข่าวสารทางการเมืองจากกลุ่มของตน นอกจากนั้นยังพบว่า ยิ่งบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกลุ่มมากขึ้นก็ยังมีแนวโน้มว่าบุคคลนั้นมีส่วนร่วมในทางการเมืองมากขึ้น

3.2 ในบรรดาผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มนั้น ผู้ที่เป็นสมาชิกกลุ่มหลายกลุ่ม (Cross-pressure) จะมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มเพียงคนเดียว และผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกันของสมาชิก (Homogeneous) ก็จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ เป็นสมาชิกกลุ่มที่มีสมาชิกประเภทหลากหลายการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจมองได้ทั้งในระดับมหภาค (Macro Level) เน้นหน่วยทางสังคมขนาดใหญ่คือ ระดับชาติ (Nation) เป็นหน่วยวิเคราะห์ และระดับจุลภาค (Micro Level) เน้นปัจเจกบุคคล และพฤติกรรมด้านการเมืองของเขาเป็นหน่วยวิเคราะห์ ซึ่งในระดับจุลภาคจะตอบคำถามว่า ทำไมปัจเจกคนหรือกลุ่มชน ที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วม

ในทางการเมือง เข้าร่วมเพื่ออะไรและอย่างไร ซึ่งได้แบ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับการมีส่วนร่วมทางการเมือง เป็น 4 ประเภท คือ (Milbrath and Goel, 1975 : 33-38 ; อ้างถึงใน ศิริริภา สถาพรวงษา, 2541 : 33-38)

3.2.1 สิ่งเร้าทางการเมือง (Political Stimuli) เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการเมือง การได้รับข้อมูลข่าวสาร หรืออยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองบางรูปแบบ ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า บุคคลที่ได้รับสิ่งเร้าทางการเมือง โดยการพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองอย่างไม่เป็นทางการมักจะเกิดกับบุคคลที่มีระดับทางการศึกษาเท่าเทียมกันและผู้ที่มีการศึกษาสูงมักพบกับสิ่งเร้าเกี่ยวกับการเมืองมากทำให้มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับสิ่งเร้าทางการเมืองเหล่านี้

3.2.2 ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) ได้แก่ ทักษะคิด ความเชื่อ ลักษณะทางบุคลิกภาพ การสืบลักษณะนิสัยมาจากบิดามารดา และความต้องการในเชิงจิตวิทยา ซึ่งมีความสัมพันธ์อย่างมากกับพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ความสนใจและความห่วงใยเรื่องการเมือง การมีความรู้สึกในความสามารถของตน การมีสถานภาพทางเศรษฐกิจสังคมสูง โดยเฉพาะทางการศึกษา การมีความรู้สึกตระหนักในหน้าที่ของพลเมือง และการมีบุคลิกภาพที่ชอบแสดงออกทางสังคม จะมีแนวโน้มให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ขาดความรู้สึกในพฤติกรรมเหล่านี้

3.3 สิ่งแวดล้อมทางการเมือง (Political Setting) ประกอบด้วย 3 ส่วน

3.3.1 “Rules of the Game” เช่น สิทธิในการเลือกตั้ง

3.3.2 สถาบันทางการเมือง โดยเฉพาะระบบพรรคการเมือง ซึ่งมีผลกระทบต่อแบบแผนและอัตราการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ยิ่งมีการแข่งขันกันมากอัตราการมีส่วนร่วมก็ยิ่งสูง

3.3.3 ลักษณะการรณรงค์หาเสียง

3.4 ตำแหน่งทางสังคม (Social Position) ได้แก่ รายได้ อาชีพ ถิ่นที่อยู่อาศัย เพศ อายุ ศาสนา เชื้อชาติ ซึ่งตัวแปรเหล่านี้ไม่ได้ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยตรง แต่จะเป็นตัวแปรที่สนับสนุนตัวแปรทางด้านทัศนคติและบุคลิกภาพ ซึ่งจากการวิจัยพบว่า บุคคลที่อยู่ใกล้ศูนย์กลางทางสังคม อยู่ในชนชั้นสูง การศึกษาสูง มีฐานะดี มีความตื่นตัวทางการเมือง มีความสัมพันธ์กับองค์กรทางการเมือง และอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นเวลานาน จะมีแนวโน้มการมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

คำว่า การปกครองท้องถิ่น นั้น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามไว้อย่างหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่แล้วคำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกันจะต่างกันคือ ส่วนและ

รายละเอียดปลีกย่อย ซึ่ง สามารถพิจารณาได้ ดังนี้ การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐบาลกลางให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและ เพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน (Wit. 1967 : 14-21 ; อ้างถึงใน ชวงส์ ฉายะบุตร. 2539 : 23-24)

วิทยา นาศิริกุลกิจ (2521 : 14) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครอง การปกครองท้องถิ่นเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นที่เกิด หลังการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นด้วยตนเอง ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชน จึงเป็นหัวใจสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่น โดยเจ้าหน้าที่ระดับบริหารชั้นสูงขององค์กรได้มาด้วยวิธีการเลือกตั้งตามรูปแบบของประชาธิปไตย กล่าวคือ สภาท้องถิ่นที่ดี หัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่นหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นที่ดี ต้องมาจากการเลือกตั้ง โดยประชาชนในท้องถิ่นและต้องมีการเลือกตั้งตามระยะเวลาที่กำหนดในกฎหมาย

ประทาน คงฤทธิ์ศึกษกร (2524 : 171) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้ก็จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

อุทัย หิรัญโต (2523 : 2) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินกิจการบางอย่างโดย ดำเนินการกันเองเพื่อบำบัดความต้องการของตน การบริหารงานของท้องถิ่นมีการจัดเป็นองค์การมี เจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม แต่การปกครองท้องถิ่นจะปราศจากการควบคุมของรัฐบาลได้ไม่ เพราะการปกครองท้องถิ่นเป็นสิ่งที่รัฐทำให้เกิดขึ้น

ฮอลโลเวย์ (Holloway. 1951 : 101-103 ; อ้างถึงใน ชวงส์ ฉายะบุตร. 2539 : 24) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์กรที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองของตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

ซัดดี (Sady. 1976 ; อ้างถึงใน อุทัย หิรัญโต, 2523 : 4) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองทางการเมืองที่อยู่ในระดับต่ำกว่ารัฐ ซึ่งก่อตั้งโดยกฎหมายและมีอำนาจอย่างเพียงพอที่จะทำกิจการในท้องถิ่นได้ด้วยตนเอง รวมทั้งอำนาจจัดเก็บภาษีเจ้าหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นดังกล่าวอาจได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งโดยท้องถิ่นก็ได้

ลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

อุทัย หิรัญโต (2523 : 2) ในเรื่องลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้น ได้มีนักวิชาการกล่าวถึงหรืออธิบายไว้อย่างกว้างขวาง ในงานเรียบเรียงฉบับนี้ มีความประสงค์ที่จะนำเสนอให้นักศึกษาได้เห็นมุมมองที่อาจแตกต่างกันไปบ้างในบางจุดของการนิยามลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น แม้ในภาพรวมแล้ว จะไม่มีความแตกต่างกันในเชิงความคิดมากนัก อย่างไรก็ดี โดยทั่วไปแล้ว การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งมีกำหนดขอบเขตพื้นที่ไว้แน่ชัด มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีโครงสร้างสถาบันรองรับ มีอำนาจและหน้าที่กำหนดไว้ทั้งโดยกว้าง ๆ หรือโดยบทบัญญัติเฉพาะ รวมทั้งมีความเป็นเอกเทศหรือความเป็นอิสระทางการเงิน และอื่น ๆ ในระดับหนึ่ง หากจะแจกแจงลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น จะสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติบุคคล ทั้งนี้เพื่อให้สามารถดำเนินการด้านต่าง ๆ ได้ อย่างเป็นอิสระพอสมควรการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมืองค์กรที่สามารถรับผิดชอบกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างเป็นอิสระตามกฎหมาย คือต้องมืองค์กรเป็นนิติบุคคลตั้งขึ้นโดยกฎหมายแยกออกจากส่วนกลาง และสามารถก่อพันธะทางกฎหมายได้ เช่น ทำสัญญาเป็นหนี้ หรือทำนิติกรรมรูปอื่นได้ ภาวะนิติบุคคลนี้ หมายถึง การได้รับการรับรองโดยกฎหมายของประเทศกล่าวคือหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นต้องได้รับการจัดตั้งโดยมีกฎหมายของประเทศรองรับ เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นนิติบุคคลตามพระราชบัญญัติสภาจังหวัดและองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2537 เป็นต้น

2. การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วมมีเสียงในการปกครองตัวเอง การดำเนินการกิจกรรมของการปกครองท้องถิ่นนี้เป็นกระบวนการที่มีใช้กระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยสิ้นเชิง แต่เป็นกระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ ประชาชนจะเป็นผู้เลือกตัวแทนเพื่อทำหน้าที่บริหารกิจกรรมของท้องถิ่น หรือเข้าร่วมกำหนดนโยบายหรือควบคุมตรวจสอบการดำเนินการของตัวแทนของตนได้

3. การปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นประชาชนมีอำนาจอิสระในการบริหารกิจกรรม ภายในวงรอบกิจกรรมและในขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องได้รับมอบอำนาจดำเนินการอย่างเป็นอิสระได้พอสมควร โดยไม่จำเป็นต้องรับฟังคำสั่งจากรัฐบาลกลางหรือหน่วยราชการจากส่วนกลางแต่อย่างใด คำว่า อำนาจอิสระ (Autonomy) เช่น ที่กล่าวถึงไปนั้น

หมายความว่า เป็นอำนาจในการกำหนดนโยบายในการตัดสินใจดำเนินการภายในขอบเขตข้อบังคับของกฎหมาย และในการบริหารงานบุคคล หมายความว่าหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้ทำหน้าที่แต่เพียงให้ข้อเสนอแนะอย่างเดียว เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็แสดงว่าไม่มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางให้ท้องถิ่น แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องสามารถกำหนดนโยบายและตัดสินใจดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของตนเองได้ นอกจากนี้ ยังต้องมีพนักงานซึ่งตนเองสามารถจัดการบริหารโดยไม่ต้องฟังคำสั่งจากรัฐบาลทุกเรื่อง พนักงานของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงมิใช่ข้าราชการที่สังกัดราชการบริหารส่วนกลาง หรือราชการบริหารส่วนภูมิภาค

4. การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายได้อย่างอิสระ เมื่อเป็นอิสระในการดำเนินการแล้วหน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีอิสระในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงานคือ มีแหล่งรายได้ของตนเอง เช่น การได้รับสนับสนุนงบประมาณจากรัฐบาล หรือสามารถจัดเก็บภาษีบางประเภทได้รวมทั้งสามารถจัดหารายได้อื่น ๆ ได้เองตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ ลักษณะสำคัญทั้ง 4 ประการซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น แต่ละขอบเขตและระดับของ ลักษณะต่าง ๆ ดังกล่าวจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการปกครองท้องถิ่นแต่ละประเทศและแต่ละท้องถิ่นเอง นอกจากนี้แล้วยังขึ้นอยู่กับรัฐบาลกลางในการกระจายอำนาจการ ปกครองให้แก่ท้องถิ่นเป็นสำคัญ ซึ่งหากรัฐบาลกลางยินยอมให้ท้องถิ่นมีอิสระมาก และยินยอมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับดำเนินการในท้องถิ่นมากเท่าใดก็จะสะท้อนลักษณะประชาธิปไตยในท้องถิ่นได้มากเท่านั้น

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539 : 63) ได้อธิบายหลักการของการปกครองท้องถิ่น โดยการที่จะพิจารณาว่าเป็นการปกครองท้องถิ่นนั้นจะดูจากคุณลักษณะความเป็นองค์กรปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1. เป็นการปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล พัทธา ตามเหตุผลดังกล่าว

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอสมควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ขอหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็กลายเป็นรัฐอธิปไตยเป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาลอำนาจของท้องถิ่นมีขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมถึงนโยบายของรัฐบาลในการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น

3. หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

3.2 สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นคืออำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง องค์กรที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย คือ

4.1 องค์กรฝ่ายบริหาร เช่น ถ้าเป็นองค์กรบริหารส่วนจังหวัด ก็ได้แก่ นายกองจัดการบริหารส่วนจังหวัด

4.2 องค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น สภาองค์กรบริหารส่วนจังหวัด

5. ประชาชนท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวความคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาของตนเองได้อย่างแท้จริง หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาเป็นผู้บริหารเพื่อให้เจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจระบบและกลไกของประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริงอีกด้วยจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งหรือหลาย ๆ ท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการภายในขอบเขตกิจกรรมที่รัฐมอบหมายให้กระทำได้ให้แก่ประชาชนเพื่อปกครองตนเอง ในชุมชนที่มีพลเมืองหนาแน่นพอสมควร และมีรายได้เพียงพอแก่การปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

โดยการปกครองในลักษณะนี้อาจจะเป็นอิสระ (Autonomy) โดยสิ้นเชิงจากอำนาจรัฐในกรณีประเทศที่ใช้ระบบการปกครองแบบสหพันธรัฐ หรือเป็นการให้อิสระภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายและการกำกับดูแล (Supervision) โดยรัฐบาลกลาง สำหรับประเทศที่ปกครองในระบบรัฐเดี่ยว (Unitary State) นอกจากนี้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ การปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีองค์กรหรือหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปกครองท้องถิ่น และเพื่อให้ตอบสนองความต้องการของประชาชนหน่วยในการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีประชาชนร่วมดำเนินการไม่ว่าในฐานะผู้ปกครองท้องถิ่น ผู้เลือกตั้งตัวแทนเข้ามาปกครอง ผู้กำหนดเสนอแนะนโยบายผู้ควบคุม หรือผู้เข้าร่วมในรูปแบบอื่น (ประธาน คงฤทธิศึกษากร. 2539 : 15) ซึ่งได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบที่สำคัญ ๆ ของการปกครองท้องถิ่นไว้ดังนี้

1. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยผลแห่งกฎหมาย และหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีสภาพเป็นนิติบุคคล

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการจัดตั้งขึ้นจะต้องไม่อยู่ในการบังคับบัญชา (Hierarchy) ของหน่วยงานทางราชการเพราะจะต้องเป็นหน่วยงานที่มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy)

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่จัดตั้งขึ้นต้องมีองค์กรที่มาจาก การเลือกตั้ง โดยประชาชน ในท้องถิ่น เพื่อแสดงถึงการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองของประชาชน

4. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ จะต้องมีความสามารถในการจัดเก็บรายได้ โดยการอนุญาตจากรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีรายได้นำมาทำนุบำรุงท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้า

5. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ควรมีความสามารถในการกำหนดนโยบายและมีการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตน ตามครรลองของการปกครองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองอย่างแท้จริง

6. หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ควรมีความสามารถในการออกกฎข้อบังคับเพื่อกำกับให้มีการปฏิบัติไปตามนโยบายหรือความต้องการแห่งท้องถิ่นได้ แต่ทั้งนี้กฎข้อบังคับที่ล่วงล้ำไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับอื่นใดของรัฐ

7. หน่วยการปกครองท้องถิ่นเมื่อได้รับการจัดตั้งขึ้นแล้วยังคงอยู่ในความรับผิดชอบและอยู่ในการกำกับดูแลจากรัฐ เพื่อประโยชน์ และความมั่นคงแห่งรัฐและประชาชนในส่วนรวม

โกวิท ยวงงาม (2538 : 21-24) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ในประการต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. เป็นการปกครองชุมชนหรือท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งของประเทศ ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองที่อยู่ในระดับพื้นฐานล่างสุดของสถาบันการปกครองประเทศ และเป็นการปกครองระดับรองลงมาจากการปกครองระดับภูมิภาค และระดับประเทศหรือรัฐบาลกลาง

2. มีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกไปต่างหากจากรัฐบาล เพื่อดำเนินการปกครองและจัดทำบริการสาธารณะเขตพื้นที่ที่กำหนด โดยมีรายได้ ทรัพย์สิน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของตนเอง จัดเป็น 2 ฝ่ายได้แก่ องค์กรฝ่ายบริหาร และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น องค์กรบริหารส่วนจังหวัด มีคณะผู้บริหารเป็นองค์กรฝ่ายบริหาร มีสภาองค์กรบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น แต่หน่วยการปกครองท้องถิ่นบางรูปอาจจัดองค์กรและการบริหารเป็นรูปแบบอื่น ๆ ก็ได้ ซึ่งเป็นไปตามสภาพและความเหมาะสมในการจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปนั้น ๆ การกำหนดให้หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นเป็นนิติบุคคล เพื่อแสดงให้เห็นว่า มีการจัดตั้งองค์กรปกครองท้องถิ่นแยกออกจากหน่วยงานการปกครองส่วนภูมิภาค หรือรัฐบาลกลาง และเพื่อจะได้มีอำนาจอิสระและสิทธิต่าง ๆ ที่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ได้ตามกฎหมายด้วย

นอกจากนี้องค์การการปกครองท้องถิ่น จะต้องมีความเป็นของตนเอง มีอำนาจหน้าที่ในการเก็บภาษีและรายได้อื่น ๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อนำมาจัดทำงบประมาณกำหนดค่าใช้จ่าย

ในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ เพื่อ สร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ ส่วนในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานประจำนั้นจ้างมาด้วยเงินประมาณของท้องถิ่นเอง และมีหน้าที่ปฏิบัติตามนโยบายของผู้บริหารท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรฝ่ายบริหารดังกล่าวข้างต้น

3. มีการเลือกตั้งเจ้าหน้าที่ดำเนินงาน องค์การการปกครองท้องถิ่นเกิดจากแนวความคิดของหลักการกระจายอำนาจจากส่วนกลางหรือรัฐบาลไปยังท้องถิ่น ซึ่งรัฐบาลกลางได้มอบอำนาจหน้าที่บางอย่างในทางปกครองและในการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ท้องถิ่นรับไปดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ดำเนินงานของตนเองการบริหารของหน่วยการปกครองท้องถิ่นประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ดำเนินงานซึ่งประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาทั้งหมดหรือบางส่วน การเลือกตั้ง นับได้ว่าเป็นลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น เพราะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กรฝ่ายบริหาร หรือองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ โดยประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้เลือกหัวหน้าฝ่ายบริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกท้องถิ่น

การเลือกตั้งดังกล่าวต้องเป็นไปตามรูปแบบประชาธิปไตย และต้องมีการเลือกตั้งตามกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกฎหมายด้วย ซึ่งเป็นไปตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

4. มีอิสระในการดำเนินกิจการของส่วนท้องถิ่น องค์การการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระของตน (Autonomy) ในการดำเนินกิจการของท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ได้เองโดยไม่ต้องรับคำสั่งจากส่วนกลาง มีอำนาจวินิจฉัย ตัดสินใจ และสั่งการ ในการปฏิบัติหน้าที่ภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนด และดำเนินการด้วยงบประมาณและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของตนเองส่วนกลางเพียงแต่กำกับดูแลเท่านั้น

การใช้อำนาจอิสระของท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตที่เหมาะสม มีอำนาจน้อยเกินไปก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและประชาชนได้สมเจตนารมณ์ของการปกครองท้องถิ่น แต่ถ้ามีอำนาจมากเกินไปจนไม่มีขอบเขต ก็จะมีสภาพไม่ต่างกับรัฐอธิปไตย ซึ่งเป็นอันตรายต่อเอกภาพของรัฐ และอำนาจอิสระในการดำเนินกิจการของหน่วยองค์การปกครองท้องถิ่น ต้องเข้าใจว่าเป็นไปไม่ได้ที่ปราศจากการควบคุมจากรัฐบาลกลางเลยเพราะถ้าเป็นเช่นนี้หน่วยการปกครองนั้นจะเป็นรัฐอิสระไปทันที ดังนั้น จึงต้องอยู่ในกำกับหรือการควบคุมของรัฐบาลกลางเพื่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ส่วนรวม

สรุปลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่นการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นนิติบุคคลการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นประชาชนต้องมีส่วนร่วม มีเสียงในการปกครองตัวเองการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นประชาชนมีอำนาจอิสระในการบริหารกิจการม ภายใต้วงกรอบกิจกรรมและในขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบนั้น การปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการจัดหาและใช้จ่ายได้อย่างอิสระ เมื่อเป็น

อิสระในการ ดำเนินการแล้วหน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีอิสระในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินงาน

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นต่อการพัฒนาประชาธิปไตยโดยหากพิจารณาในเชิงบทบาทของการปกครองท้องถิ่นที่ก่อให้เกิดการพัฒนาของประชาธิปไตยในระดับชุมชนและระดับประเทศ จะเห็นได้ว่า แต่เดิมนั้น ปรากฏความคิดเห็นที่ว่า การปกครองท้องถิ่นนี้ แท้จริงแล้วมิได้มีลักษณะของความเป็นประชาธิปไตยเลย หากแต่การปกครองท้องถิ่นกลับเป็นสิ่งที่ขัดขวางหรือเป็นอุปสรรคต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตย และทางที่ดีควรเน้นการรวมศูนย์ของอำนาจรัฐจะเหมาะสมกว่า กระนั้น ในปัจจุบัน แนวคิดที่ว่านี้ ไม่ได้รับความนิยมนักสักเท่าใดนัก แนวความคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองกับระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน

จึงมีแง่มุมสำคัญอยู่ว่า การปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน โดยผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และการปกครองท้องถิ่นในแง่ตัวเองจะช่วยส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยในระดับชาติ และเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ การปกครองท้องถิ่นจึงได้รับการยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ โดยสรุปได้ในประการต่าง ๆ ต่อไปนี้

ประการแรก การปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน กล่าวคือ ในการปกครองท้องถิ่นที่ผู้นำมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนนั้น เป็นจุดเริ่มของการกระตุ้นความสนใจมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว และการที่ผู้นำท้องถิ่นได้เสนอนโยบายให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบ ได้แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจเลือก ก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมต่อกิจการของท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ เช่นที่ โรเบิร์ต (Robert. อังถึงใน ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2540) นักรัฐศาสตร์ที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งได้กล่าวไว้ว่า ข้อดีของประชาธิปไตยระดับท้องถิ่นคือมักมีการกระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมในการจัดการรูปแบบชีวิตด้านต่าง ๆ ของเขาอย่างมีเหตุมีผล และยังเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความสามัคคี การคิดถึงส่วนรวมและการเป็นสมาชิกของชุมชนเดียวกัน

ประการที่สอง การปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อประชาชนของผู้นำ (Accountability) ความรับผิดชอบของผู้นำต่อประชาชนนี้ ในสังคมประชาธิปไตยตะวันตกหมายถึงความถึงพินระสัญญาหรือความรับผิดชอบทางการเมืองที่ผู้นำซึ่งมาจากการเลือกตั้งมีต่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นความรับผิดชอบที่ว่าเขาได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเพื่อทำอะไรมผลงานจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวมหรือต่อส่วนตัว โดยต้องอธิบายให้ได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น

ประการที่สาม การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะช่วยขจัดระบบเผด็จการโดยรัฐบาล (นิยม รัฐอมฤต. 2522 : 19) กล่าวคือ เมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ท้องถิ่นเข้มแข็งมากขึ้น

สถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะพรรคการเมืองก็จะมีคามมั่นคง อันจะส่งผลให้การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลางเป็นไปได้ได้ยาก เช่น ที่มอนเตสกีเออ (Montesquieu) นักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศสกล่าวไว้ว่า การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะสามารถต่อต้านการปฏิวัติรัฐประหารได้ และการปกครองท้องถิ่นที่มีอิสระ จะช่วยส่งเสริมสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ให้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น

ประการที่สี่ การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างการเมืองระดับชาติ กล่าวคือ เมื่อการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นประสบความสำเร็จในเชิงการได้มาซึ่งผู้นำทางการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม ผ่านการเรียนรู้และการอบรมกล่อมเกลากองการเมืองแล้ว ก็จะทำให้คุณภาพของนักการเมืองระดับชาติสูงขึ้น

ประการที่ห้า การสร้างพลังประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงนั้น จะต้องเริ่มจากการสร้างความเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเสียก่อน จากนั้นจึงขยายไปในระดับประเทศ การปกครองท้องถิ่นจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับชาติ เพราะทำให้เกิดการพัฒนาการเมืองในวงกว้าง

ประการที่หก การปกครองท้องถิ่นทำให้เข้าสู่วิถีการเมืองของประชาชน (Politicalization) ด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีความเกี่ยวพันหรือผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอก็จะมีผลทำให้เกิดความตื่นตัว และมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่นประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเกี่ยวพันและเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา เพราะการเข้าสู่วิถีการเมืองเป็นถนนสายหนึ่งที่จะนำไปสู่เมืองประชาธิปไตย (อุทัย หิรัญโค. 2523 : 33)

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) สรุปความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นการปกครองท้องถิ่นนั้นเป็นประชาธิปไตยโดยพื้นฐาน โดยผู้นำท้องถิ่นควรมาจากการเลือกตั้งของประชาชน และการปกครองท้องถิ่นในแง่ตัวเองจะช่วยส่งเสริมการปกครองแบบประชาธิปไตยในระดับชาติ และเป็นไปอย่างต่อเนื่องได้ การปกครองท้องถิ่น จึงได้รับการยอมรับกันว่าเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาประชาธิปไตยทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ โดยสรุปได้ต่อไปนี้

การปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดและกระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน กล่าวคือ ในการปกครองท้องถิ่นที่ผู้นำมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนนั้น เป็นจุดเริ่มของการกระตุ้นความสนใจมีส่วนร่วมของประชาชนแล้ว และการที่ผู้นำท้องถิ่นได้เสนอนโยบายให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบ ได้แสดงความคิดเห็น และตัดสินใจเลือก ก็เป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมต่อกิจการของท้องถิ่นอย่างมีนัยสำคัญ การปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดความรับผิดชอบต่อประชาชนของผู้นำ (Accountability) ความรับผิดชอบต่อประชาชนนี้

ในสังคมประชาธิปไตยตะวันตกหมายความว่าถึงขั้นระสัญญาหรือความรับผิดชอบทางการเมืองที่ผู้นำซึ่งมาจากการเลือกตั้งมีต่อประชาชนผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นความรับผิดชอบที่ว่าเขาได้รับการเลือกตั้งเข้ามาเพื่อทำอะไร ผลงานจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนส่วนรวมหรือต่อส่วนตัว โดยต้องอธิบายให้ได้ว่าทำไมจึงเป็นเช่นนั้น การปกครองท้องถิ่นที่เข้มแข็งจะช่วยขจัดระบบเผด็จการโดยรัฐบาล (นิยม รัฐอมฤต. 2522 : 19) กล่าวคือ เมื่อมีการกระจายอำนาจมากขึ้น ท้องถิ่นเข้มแข็งมากขึ้นสถาบันทางการเมืองโดยเฉพาะพรรคการเมืองก็จะมีคามมั่นคง อันจะส่งผลให้ การยึดอำนาจและการใช้อำนาจเผด็จการจากส่วนกลางเป็นไปได้ได้ยาก การเมืองท้องถิ่นเป็นเวทีสร้างการเมืองระดับชาติ กล่าวคือ เมื่อการเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่นประสบความสำเร็จในเชิงการได้มาซึ่งผู้นำทางการเมืองที่เป็นตัวแทนของประชาชน มีความรับผิดชอบต่อส่วนร่วมการสร้างพลังประชาธิปไตยหรือการพัฒนาการเมืองที่มั่นคงนั้น จะต้องเริ่มจากการสร้างความเป็นประชาธิปไตยในระดับท้องถิ่นเสียก่อน จากนั้นจึงขยายไปในระดับประเทศการปกครองท้องถิ่นทำให้เข้าสู่วิถีการเมืองของประชาชน (Politicalization) ด้วยเหตุที่การเมืองท้องถิ่นมีความเกี่ยวพันหรือผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงและใกล้ชิด และเกี่ยวพันต่อการเมืองระดับชาติ หากมีกิจกรรมทางการเมืองเกิดขึ้นอยู่เสมอก็จะมีผลทำให้เกิดความคึกคัก และมีชีวิตชีวาต่อการปกครองท้องถิ่นประชาชนในท้องถิ่นจะมีความเกี่ยวพันและเข้าสู่ระบบการเมืองตลอดเวลา

ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

การปกครองท้องถิ่นนับว่าเป็นระบบการเมืองในตัวของมันเอง กล่าวคือ กลุ่มการเมือง เช่น พรรคการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ พยายามหาโอกาสในการที่จะต่อสู้แข่งขันช่วงชิงอำนาจในการบริหารแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าในท้องถิ่น ไม่ว่าในด้านผลประโยชน์ การบริหาร หรือตำแหน่งก็ตามการแข่งขันช่วงชิงอำนาจดังกล่าว จะต้องผ่านกระบวนการเลือกตั้ง โดยมีการกำหนดนโยบาย มีการหาเสียง และเข้าไปเป็นฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ดี ซึ่งจะต้องมีการผูกพันกับการเมืองตลอดเวลา โดยอาจมีความขัดแย้ง การแสดงความคิดเห็น การแสดงออกซึ่งความต้องการ หรือการเรียกร้องอยู่ตลอดเวลา เช่น การอภิปรายวิพากษ์วิจารณ์การกระทำ การประท้วงคัดค้าน เป็นต้น

ซึ่งเมื่อการปกครองท้องถิ่นนับเป็นระบบการเมือง จึงจำเป็นที่ประชาชนจะต้องเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง อันนับว่าเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญสำหรับการปกครองท้องถิ่นตามหลักการกระจายอำนาจที่ต้องการให้ท้องถิ่นมีหลักการปกครองตนเอง ซึ่งหากประชาชนไม่มีความสนใจ ไม่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงแล้ว ระบบการปกครองท้องถิ่นก็หาได้มีประโยชน์ในทางสิทธิทางการเมืองไม่ (ประธาน คงฤทธิศึกษากร. 2526 : 14)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นนั้น สามารถแยกได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง นับเป็นสิ่งสำคัญและเห็นได้ชัดที่สุด ในการมีส่วนร่วมทางการเมืองแห่งนี้ จะครอบคลุมตลอดกระบวนการเลือกตั้ง ได้แก่ การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การเสนอตัวเข้ารับสมัครเลือกตั้ง การไปฟังการหาเสียง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้สมัครนโยบายพรรค การชักชวนให้ผู้อื่นไปลงคะแนนเสียง การดูแลไม่ให้เกิดการทุจริตในการลงคะแนนเสียง

2. การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของพรรคการเมือง แม้ว่าในท้องถิ่นไทยจะมีไม่มากและเห็นได้ชัดเหมือนของประเทศอื่น แต่หากการเมืองในระดับท้องถิ่นมีการพัฒนาไปมาก ก็อาจจะต้องมีรูปแบบ พรรคการเมืองระดับท้องถิ่นขึ้น การร่วมกิจกรรมพรรคการเมืองได้แก่ การเป็นสมาชิกพรรค สนับสนุนพรรคในการดำเนินในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ยึดมั่นในนโยบายของพรรคนั้นรวมถึงการทำงานให้กับพรรค เช่น ร่วมรณรงค์หาเสียง ร่วมดูแลการป้องกันการทุจริตเป็นหัวคะแนนให้พรรคการเมือง เป็นต้น

3. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น การวิพากษ์วิจารณ์การกระทำของฝ่ายบริหารท้องถิ่นตามความเหมาะสม การอภิปราย การเขียนบทความผ่านสื่อมวลชน นอกจากนี้ การปกครองท้องถิ่นอาจดำเนินการของความเห็นจากประชาชนได้ ซึ่งเรียกว่า “การทำประชาพิจารณ์” (Public Hearing) ตามควรแก่โอกาส

4. การมีส่วนร่วมโดยการจัดตั้งกลุ่มผลประโยชน์ ซึ่งเป็น การจำลองการเมืองระดับชาติ แม้ว่าในระดับท้องถิ่นจะเกิดได้ยากก็ตาม แต่ก็นับว่าเป็นการมีส่วนร่วมอีกรูปแบบหนึ่ง คือการที่กลุ่มอาชีพหรือกลุ่มที่มีความเห็นคล้ายกันรวมตัวกันเป็นกลุ่มผลประโยชน์ต่อรองทางการเมืองเกิด การถ่วงดุลอำนาจทางการเมืองในท้องถิ่น

5. การมีส่วนร่วมโดยการแสดงออกของประชาชน การแสดงออกของประชาชนนั้นมีวิธีการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการแสดงถึงปัจจัยนำเข้าสู่ระบบการเมืองท้องถิ่น เช่น การเดินขบวนประท้วง การนั่งประท้วง การอดอาหาร เป็นต้น

นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังอาจปรากฏในรูปแบบอื่น ๆ ได้แก่ การรวมเป็นพลังมวลชน การติดต่อผู้มีอำนาจหน้าที่อื่น ๆ การยื่นหนังสือร้องทุกข์ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมอย่างไม่เป็นทางการ การให้ความรู้ ข่าวสารทางการเมือง การปกป้องสิทธิทางการเมือง เช่น เตือนให้ไปเพิ่มชื่อกรณีชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งตกหล่น การสนับสนุนการเข้าร่วมทางการเมืองที่ชอบธรรมก็นับว่าเป็นการเข้าร่วมทางการเมืองเช่นกัน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

หลักสูตรมหาบัณฑิต

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายการบริหารจัดการที่ดีไว้ ดังนี้

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (2546 : 15) สรุปไว้ว่าความหมายของระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ เพื่อให้สังคมอยู่ได้อย่างสงบสุขคือ จะต้องให้ทุกกระบวนการในการดำเนินการมีความยุติธรรม มีความโปร่งใส และมีส่วนร่วมสุดท้ายประชาชนจะต้องมีความรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างชอบธรรมและได้มาตรฐานเดียวกันซึ่งนำไปสู่ความเชื่อความศรัทธาต่อระบบการปกครองของผู้ที่ใช้อำนาจในแต่ละขณะ

ปิติเทพ อยู่ยืนยง (2547 : 123) สรุปไว้ว่าความหมายของธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้สึกสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเสียหายภาวะวิกฤติภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน

ประเทศไทยได้นำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการบริหารราชการแผ่นดิน โดยมีกฎหมายอย่างน้อย 2 ฉบับ ที่มีการกำหนดออกมาเพื่อรองรับแนวคิด “การบริหารจัดการที่ดี” (Good Governance) หรือ “ธรรมรัฐ หรือ ธรรมาภิบาล” กฎหมายฉบับแรกที่ออกมารองรับคือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 และฉบับที่ 2 ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารราชการที่ดี พ.ศ. 2546 กฎหมายทั้ง 2 ฉบับ ต่างเน้นเรื่อง “การบริหารที่เน้นผลลัพธ์ (Outcomes) คือ การเน้นการปฏิบัติราชการที่มีความมุ่งหมายให้บรรลุเป้าหมาย 6 ประการ ตามพระราชกฤษฎีกาฯ ข้างต้น ขณะเดียวกันก็ได้ให้มีการใช้หลักบริหารจัดการที่ดีเป็นกรอบในการปฏิบัติของส่วนราชการดังกล่าวในทุกระดับตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542

แนวคิดการบริหารจัดการที่ดีในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ได้มีการกล่าวถึงอยู่บ้างในช่วงก่อนการประกาศใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 แต่ยังไม่ค่อยแพร่หลายมากนัก เมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจและการเงิน บุคคลฝ่ายต่าง ๆ จึงได้หันมาให้ความสนใจและตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเสริมการบริหารกิจการบ้านเมือง

และสังคมที่ดีในฐานะเป็นองค์ประกอบสำคัญในการบูรณะสังคมและประเทศ เพื่อพลิกฟื้นภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจ สร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ และสามารถรองรับกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้อย่างทันสถานการณ์ จึงได้มีการออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบปฏิบัติของส่วนราชการต่าง ๆ ในทุกระดับ โดยยึดหลักการพื้นฐาน 6 ประการ อันได้แก่

1. หลักนิติธรรม
2. หลักคุณธรรม
3. หลักการมีส่วนร่วม
4. หลักความโปร่งใส
5. หลักความรับผิดชอบ
6. หลักความคุ้มค่า

ดังมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้ในองค์กรเป็นข้อตกลงร่วมกันและการบังคับใช้ กฎ ระเบียบ หรือข้อบังคับดังกล่าวต้องเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับจากสมาชิกทุกฝ่ายในองค์กร กฎ และข้อบังคับเหล่านั้นต้องนำมาซึ่งความเสมอภาคของสมาชิกในองค์กร รวมทั้งสร้างภาพเอื้อต่อการควบคุมและพัฒนาสังคมนั้นด้วย แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักนิติธรรมในองค์กร ได้แก่

- 1.1 ให้ความรู้แก่สมาชิกในองค์กร เรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิเสรีภาพ บทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคมในองค์กร รวมทั้งการมีส่วนร่วม ในการบริหารแบบประชาธิปไตย

- 1.2 พัฒนาคณากรให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนและพัฒนาการผลิตบุคลากรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ตัวชี้วัด กฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดี และลงโทษคนไม่ดี และมีการปรับปรุงกฎ ข้อบังคับ และระเบียบให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงก็จะเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่ง

- 1.3 องค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วโปร่งใสดูตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชน ส่วนด้านการปฏิบัติหน้าที่มีความเป็นธรรม มีความประพฤติสุจริต ไม่มีคอร์รัปชัน นอกจากนี้ขนาดองค์กร อัตรากำลังคนและงบประมาณจะลดลง

- 1.4 สภาพสังคมในองค์กร มีข้อร้องเรียน คดีความและการฟ้องร้องรวมทั้งสถิติการทำผิดกฎต่าง ๆ ลดลง คนในองค์กร ตระหนักในสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพของตนเอง รู้และเข้าใจกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย ในการแสดงความคิดเห็นในกรณีต่าง ๆ

สรุปหลักนิติธรรม คือ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้ในองค์กรเป็นข้อตกลงร่วมกัน แนวทางในการประยุกต์ใช้หลักนิติธรรมในองค์กร ได้แก่ ให้ความรู้แก่สมาชิกในองค์กร เรื่องกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ สิทธิเสรีภาพ บทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคมในองค์กร รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบประชาธิปไตย และพัฒนาบุคลากรให้มีจิตสำนึกด้านคุณธรรม จริยธรรมและศีลธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนและพัฒนาการผลิตบุคลากรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ตัวชี้วัดกฎ ข้อบังคับ ระเบียบต่าง ๆ มีความเป็นธรรม สามารถปกป้องคนดี และลงโทษคนไม่ดี และมีการปรับปรุงกฎ ข้อบังคับและระเบียบให้สอดคล้องกับสถานการณ์และองค์กรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างรวดเร็วโปร่งใสตรวจสอบได้ และได้รับการยอมรับจากประชาชนส่วนด้านการปฏิบัติหน้าที่มีความเป็นธรรม มีความประพฤติสุจริตไม่มีคอร์ปชั่น นอกจากนี้ขนาดองค์กร อัตรากำลังคนและงบประมาณจะลดลง สภาพสังคมในองค์กร มีข้อร้องเรียน คดีความและการฟ้องร้องรวมทั้งสถิติการทำผิดกฎต่าง ๆ ลดลง คนในองค์กร ตระหนักในสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพของตนเอง รู้และเข้าใจกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และมีส่วนร่วมแบบประชาธิปไตย

2. หลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ เป็นพลเมืองดี คือ ปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ได้แก่ แก่สัจจะคือการรักษาความสัตย์แท้ คือ การรู้จักข่มใจตนเอง ขันติ คือ การอดทน อดกลั้นและการอดออม จาคะ คือ การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต แนวทางการดำเนินการตามหลักคุณธรรม ได้แก่

2.1 สถาบันการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เริ่มจากเยาวชนในและนอกระบบการศึกษาของชาติอย่างจริงจัง

2.2 รมรณรงค์ใช้หลักคุณธรรม อย่างกว้างขวางจริงจัง โดยเริ่มจากผู้บังคับบัญชา

2.3 รมรณรงค์ให้สังคมร่วมสนับสนุนผู้ปฏิบัติที่มีคุณธรรมที่ถูกรังแก โดยผู้มีอำนาจเหนือกว่ารวมถึงการยอมรับ เชิดชูให้เกียรติ และการให้ในรูปแบบต่าง ๆ

2.4 องค์กรระดับต่าง ๆ มีการจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกด้วยสื่อประเภทต่าง ๆ

2.5 ทุกหน่วยงานภาครัฐ ควรมีหลักจริยธรรมของตนเองหรือจริยธรรมแต่ละสาขาวิชาชีพอย่างเปิดเผยตัวชี้วัดหลักคุณธรรม ได้แก่

2.5.1 การร้องเรียน หรือร้องทุกข์ในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ ทั้งในและนอกองค์กร ลดลง

2.5.2 คุณภาพชีวิตของคนในองค์กร มีการบริหารจัดการและใช้ ทรัพยากรในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.5.3 องค์กรมีเสถียรภาพอยู่กันอย่างสงบสุข ด้วยความมีระเบียบวินัย

สรุปหลักคุณธรรม หมายถึง การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม การส่งเสริมสนับสนุนการทำงานให้มีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัยทุกจริต แนวทางการดำเนินการตามหลักคุณธรรม ได้แก่ สถาบันการศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้และปลูกฝังเรื่องคุณธรรมจริยธรรม เริ่มจากเยาวชนในและนอกระบบการศึกษาของชาติอย่างจริงจัง รมรงค์ใช้หลักคุณธรรม อย่างกว้างขวางจริงจัง โดยเริ่มจากผู้บังคับบัญชา รมรงค์ให้สังคมร่วมสนับสนุนผู้ปฏิบัติที่มีคุณธรรมที่ถูกรังเก โดยผู้มีอำนาจเหนือกว่า รวมถึงการยอมรับ ิศดุให้เกียรติ และการให้ในรูปแบบต่างๆ องค์กรระดับต่างๆ มีการจัดกิจกรรม ประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึกด้วยสื่อประเภทต่าง ๆ ทุกหน่วยงานภาครัฐ ควรเป็นหลักจริยธรรมของตนเองหรือจริยธรรมแต่ละสาขาวิชาชีพอย่างเปิดเผย

3. หลักความโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เช่น บุคลากรในองค์กร รู้ขั้นตอน วิธีการทำงานที่จะติดต่อกันและสามารถตรวจสอบการทำงานได้ภายในองค์กรจะต้องมีความโปร่งใสในการตัดสินใจในการบริหารงาน บริหารเงิน บริหารคนและมีการสื่อสารที่ดีภายในองค์กร เช่น มีการกระจายข่าวรายวันหรือรายสัปดาห์ให้สมาชิกในองค์กรได้ทราบความเคลื่อนไหวขององค์กร แนวทางในการสร้างความโปร่งใสในองค์กร ได้แก่

3.1 สํารวจความเห็นชอบของบุคลากรในหน่วยงานในเรื่องความโปร่งใสที่ต้องการจากบุคลากร

3.2 บุคลากรตระหนักในความสำคัญและปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ.2540 และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการปกครอง พ.ศ. 2539

3.3 ปรับปรุงระบบเอกสาร ระบบสารสนเทศให้เป็นระเบียบสะดวกต่อการใช้งานและการสืบค้นตรวจสอบของประชาชน

3.4 จัดทำเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับให้บริการของส่วนราชการที่เข้าใจง่ายสะดวกต่อการติดต่อกิจการของหน่วยงานประชาชน

3.5 มีระบบประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์การ

3.6 สร้างทัศนคติที่ดีในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และตอบข้อสงสัยของประชาชนตัวชี้วัดหลักความโปร่งใส เช่น

3.6.1 สํารวจความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการ

3.6.2 จำนวนเรื่องกล่าวหาหรือเรียน การถูกสอบสวนลดลง

3.6.3 เกณฑ์ในการใช้ดุลยพินิจของหน่วยงานมีความชัดเจนเป็นที่ยอมรับ

3.6.4 องค์กรมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานที่เป็นรูปธรรมและเปิดเผยต่อสาธารณะ

สรุปหลักความโปร่งใส คือ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในองค์กร โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ แนวทางในการสร้างความโปร่งใสในองค์กร ได้แก่ สืบหาความเห็นชอบของบุคลากรในหน่วยงานในเรื่องความโปร่งใสที่ต้องการจากบุคลากร บุคลากรตระหนักในความสำคัญและปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการปกครอง พ.ศ. 2539 ปรับปรุงระบบเอกสาร ระบบสารสนเทศให้เป็นระเบียบสะดวกต่อการใช้งาน และการสืบค้นตรวจสอบของประชาชน จัดทำเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับให้บริการของส่วนราชการที่เข้าใจง่ายสะดวกต่อการติดต่องานของหน่วยงานประชาชน มีระบบประชาสัมพันธ์ภายในและภายนอกองค์กร สร้างทัศนคติที่ดีในการให้บริการข้อมูลข่าวสาร และตอบข้อสงสัยของประชาชน

4. หลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลในองค์กรทุกระดับเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารงานหรือการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กร ได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ รวมทั้งร่วมสนับสนุน ติดตามและตรวจสอบการปฏิบัติตามสิ่งที่ตนเองได้ร่วมตัดสินใจ แนวทางการสร้างความมีส่วนร่วม ได้แก่

4.1 องค์กรต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน พร้อมทั้งออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้บุคลากรในองค์กรถือปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนากลไก ระบบการทำงานและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเอื้อต่อการสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนได้มีส่วนร่วม

4.2 กระจายอำนาจ การบริหารจัดการบุคลากรตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้บุคลากรสามารถบริหารภารกิจตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างตรงตามความต้องการ

4.3 ผนวกรวมและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม

4.4 จัดทำข้อมูลชี้แนะแนวทางการมีส่วนร่วมในงาน/โครงการต่าง ๆ รวมทั้ง ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้เกี่ยวข้องและประชาชน ซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมนั้นมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

4.5 แสดงผลลัพธ์จากการเข้ามามีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนได้ทราบพร้อมทั้งมีรางวัลตอบแทนแก่เจ้าของความคิดเห็นที่นำไปสู่การปฏิบัตินั้น ๆ

4.6 สร้างหลักประกันในความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานขององค์กร

ตัวชี้วัดหลักความมีส่วนร่วม เช่น

1. ความสัมฤทธิ์ผลของโครงการต่าง ๆ รวมถึงการประหยัดงบประมาณ
2. ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ได้รับผลกระทบ
3. จำนวนผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือจำนวนข้อเสนอแนะหรือเสนอข้อคิดเห็นจากบุคลากร ผู้เกี่ยวข้อง ประชาชน ในการดำเนินการเรื่องต่าง ๆ รวมถึงคุณภาพของการมีส่วนร่วม

สรุปหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือบุคคลในองค์กรทุกระดับเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการบริหารงานหรือการดำเนินการต่าง ๆ ขององค์กร ได้ร่วมรับรู้ ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมตัดสินใจ แนวทางการสร้างความมีส่วนร่วม ได้แก่ องค์กรต้องกำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจน พร้อมทั้งออกกฎ ระเบียบ ข้อบังคับให้บุคลากรในองค์กรถือปฏิบัติ รวมทั้งพัฒนากลไก ระบบการทำงานและการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเอื้อต่อการสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรและประชาชนได้มีส่วนร่วม กระจายอำนาจ การบริหารจัดการบุคลากรตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้บุคลากรสามารถบริหารภารกิจตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างตรงตามความต้องการณรงค์และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างจิตสำนึกให้บุคลากรและประชาชนเห็นคุณค่าและความสำคัญของการมีส่วนร่วม จัดทำข้อมูลชี้แนะแนวทางการมีส่วนร่วมในงาน/โครงการต่าง ๆ รวมทั้ง ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ผู้เกี่ยวข้องและประชาชน ซึ่งจะทำให้การมีส่วนร่วมนั้นมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น แสดงผลลัพธ์จากการเข้ามามีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมให้ผู้เกี่ยวข้องและประชาชนได้ทราบพร้อมทั้งมีรางวัลตอบแทนแก่เจ้าของความคิดเห็นที่นำไปสู่การปฏิบัตินั้น ๆ สร้างหลักประกันในความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้เข้าร่วมแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์การดำเนินงานขององค์กร

5. หลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ให้บรรลุผลสำเร็จสอดคล้องตามกฎหมาย ระเบียบขององค์กร ปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชนและประเทศชาติ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการและส่วนรวมเป็นสำคัญ รวมทั้งยอมรับผลที่เกิดจากการปฏิบัติงานดังกล่าวทั้งที่เป็นผลดีและผลเสียหายตลอดจนพร้อมแสดงข้อเท็จจริงในการประกอบภารกิจต่อสาธารณชนสามารถชี้แจงเหตุผลได้และพร้อมรับการตรวจสอบจากสาธารณะ แนวทางในการดำเนินการตามหลักความรับผิดชอบ ได้แก่

5.1 ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดีรวมทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดีด้วยการยกย่องและส่งเสริมความประพฤติของบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี

5.2 สร้างความรับผิดชอบของตนเอง โดยใช้การมีส่วนร่วมมีระบบตรวจสอบและการประเมินผลที่น่าเชื่อถือได้

5.3 ส่งเสริมผู้มีความสามารถโดยการให้รางวัลและลงโทษที่เหมาะสมรวมทั้งในการจูงใจด้วยค่าตอบแทนและอื่น ๆ

ตัวชี้วัดเรื่องความรับผิดชอบ เช่น

1. ได้รับการยอมรับและความพึงพอใจจากผู้รับบริการและผู้เกี่ยวข้อง
2. ผลการปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
3. คุณภาพของงานทั้งด้านปริมาณ ความถูกต้อง ครบถ้วนรวมทั้งจำนวนความผิดพลาดที่เกิดจากการปฏิบัติงานและจำนวนการเรียกร้องหรือการกล่าวหาที่ได้รับ

สรุปหลักความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นและตั้งใจปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ให้บรรลุผลสำเร็จสอดคล้องตามกฎหมาย ระเบียบขององค์กร ปฏิบัติงานอย่างมีจิตสำนึกต่อหน้าที่ สังคม ประชาชนและประเทศชาติ ผู้บังคับบัญชาเป็นแบบอย่างที่ดีรวมทั้งการสร้างแบบอย่างที่ดี ด้วยการยกย่องและส่งเสริมความประพฤติของบุคคลที่เป็นแบบอย่างที่ดี สร้างความรับผิดชอบต่อตนเอง โดยใช้การมีส่วนร่วมมีระบบตรวจสอบและการประเมินผลที่น่าเชื่อถือได้ ส่งเสริมผู้มีความสามารถโดยการให้รางวัลและลงโทษที่เหมาะสมรวมทั้งในการจูงใจด้วยค่าตอบแทนและอื่น ๆ

6. หลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รวมทั้งการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติให้มีความยั่งยืนแนวทางการดำเนินการตามหลักความคุ้มค่า ได้แก่

- 6.1 ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต้องให้ความสำคัญ
- 6.2 ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สั้นหรือเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียว เพื่อความรวดเร็ว
- 6.3 ปฏิบัติงานอย่างประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลาภายในระยะเวลาที่เหมาะสม
- 6.4 กำหนดมาตรฐานการทำงานในหน้าที่และเป้าหมายให้ชัดเจน
- 6.5 สร้างระบบความคุ้มค่าและรายงานผลการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อการตรวจสอบ
- 6.6 นำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการทำงาน
- 6.7 เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ที่นำไปสู่ความคุ้มค่า
- 6.8 รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานในองค์กร
- 6.9 ให้ความสำคัญกับระบบติดตามประเมินผลและควรประกาศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนทราบเป็นระยะ ๆ

6.10 ใช้ระบบการประเมินการปฏิบัติงานและการจัดสรรงบประมาณเป็นเครื่องมือในการพิจารณางบประมาณในโครงการ

- 6.11 จัดสรรงบประมาณตามผลสัมฤทธิ์ของงาน
  - 6.12 ปรับปรุงระเบียบปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า
  - 6.13 ให้รางวัลหน่วยงาน กลุ่มบุคลากรที่ดำเนินการได้อย่างถูกต้องคุ้มค่าที่สุด
- ตัวชี้วัดในหลักความคุ้มค่า เช่น

1. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ
2. ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สรุปหลักความคุ้มค่า หมายถึง การบริหารจัดการและการใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม รวมทั้งการรักษาทรัพยากร ธรรมชาติให้มีความยั่งยืนแนวทางการ

การดำเนินการตามหลักความคุ้มค่า แนวทางการดำเนินการตามหลักความคุ้มค่า ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรต้องให้ความสำคัญ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานให้สั้นหรือเบ็ดเสร็จในขั้นตอนเดียว เพื่อความรวดเร็ว ปฏิบัติงานอย่างประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลาภายในระยะเวลาที่เหมาะสม กำหนดมาตรฐานการทำงานในหน้าที่และเป้าหมายให้ชัดเจน สร้างระบบความคุ้มค่าและรายงานผลการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าต่อผู้บังคับบัญชาตามลำดับ เพื่อการตรวจสอบ นำเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการทำงาน เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ ที่นำไปสู่ความคุ้มค่า รับฟังความคิดเห็นจากบุคคลภายนอก เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานในองค์กร ให้มีความสำคัญกับระบบติดตามประเมินผลและควรประกาศให้ผู้ที่เกี่ยวข้องและประชาชนทราบเป็นระยะ ๆ ใช้ระบบการประเมินการปฏิบัติงานและใช้การจัดสรรงบประมาณเป็นเครื่องมือในการพิจารณางบประมาณ

ในโครงการจัดสรรงบประมาณตามผลสัมฤทธิ์ของงาน ปรับปรุงระเบียบปฏิบัติให้สอดคล้องกับหลักความคุ้มค่า ให้รางวัลหน่วยงาน กลุ่มบุคลากรที่ดำเนินการได้อย่างถูกต้องคุ้มค่าที่สุด

จากความหมายและคำนิยามของหลักธรรมาภิบาลข้างต้นผู้ศึกษาจึงสรุปสาระสำคัญของหลักธรรมาภิบาลได้ว่า หลักธรรมาภิบาล คือ หลักการพื้นฐานในการบริหารงาน 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า ซึ่งหน่วยงานภาครัฐจะต้องนำไปปฏิบัติเพื่อเป็นหลักประกันสำหรับประชาชนที่จะต้องได้รับการบริการที่ดี ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมาภิบาลอย่างแท้จริง

แนวคิดการบริหารจัดการที่ดีตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีดังกล่าวประกอบด้วยบทบัญญัติต่าง ๆ ที่มีเนื้อหากำหนดแนวทางให้ส่วนราชการปฏิบัติ รวมทั้งหมด 9 หมวด แนวทางที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องนำไปปฏิบัติจึงอยู่ในหมวดที่ 1 ถึงหมวดที่ 8 โดยแต่ละหมวดจะมีสาระสำคัญ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะบางหมวด เช่น หมวดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ตามพระราชกฤษฎีกานี้ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีว่าหมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีความมุ่งหมายให้บรรลุเป้าหมายตามที่มาตรา 6 บัญญัติไว้ คือ

มาตรา 6 การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายดังต่อไปนี้ เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็นมีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการ ให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอขณะเดียวกันได้มีการกำหนดเป้าหมายแต่ละหัวข้อมีความหมายดังนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน ได้แก่ การบริหารราชการที่สามารถตอบสนอง (Responsiveness) ต่อความต้องการของประชาชนและพยายามมุ่งให้เกิดผลกระทบในเชิงบวก (Positive Impact) ต่อการพัฒนาชีวิตของประชาชน
  2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ได้แก่ การบริหารเพื่อให้ได้รับผลลัพธ์ (Outcomes) ตามวัตถุประสงค์ (Objective) ที่วางไว้ โดยมีการบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ (Result-based Management) และการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยผลงาน (Performance Agreement) ในทุกระดับ
  3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ได้แก่ การบริหารที่จะต้องพิจารณาในเชิงเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) กับผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เกิดขึ้น โดยมีการทำ Cost-Benefit Analysis ให้สามารถวิเคราะห์ความเป็นไปได้และความคุ้มค่าของแผนงานหรือโครงการต่าง ๆ เทียบกับประโยชน์ที่ได้รับ รวมทั้งจัดระบบการวางแผนการทำงานและวัดผลงานของแต่ละบุคคล (Individual Scorecards) ที่เชื่อมโยงกับระดับองค์กร (Organization Scorecards)
  4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น ได้แก่ การกำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติงานและการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Process Simplification) และจัดให้มีการกระจายอำนาจการตัดสินใจ (Empowerment) เพื่อให้การปฏิบัติงานเสร็จสิ้นที่จุดบริการใกล้ตัวกับประชาชน รวมทั้งการปฏิบัติงานในรูปแบบ One-Stop Service
  5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ ได้แก่ การทบทวนและปรับปรุงกระบวนการ และขั้นตอนทำงานใหม่อยู่เสมอ (Process Redesign) ซึ่งจำเป็นต้องทบทวนลำดับความสำคัญและความจำเป็นของแผนงานและโครงการทุกระยะ (Program Evaluation) การยุบเลิกส่วนราชการที่ไม่จำเป็นและการปรับปรุงกฎหมาย กฎ ระเบียบต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสถานการณ์อยู่เสมอ
  6. ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ ได้แก่ การปฏิบัติราชการที่มุ่งเน้นถึงความต้องการและความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการเป็นหลัก โดยมีการสำรวจความต้องการของประชาชน (Citizen Survey) และความพึงพอใจของผู้รับบริการ (Customer Survey) ในหลากหลายวิธีและเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำมาปรับปรุงการปฏิบัติราชการต่อไป
  7. มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ การตรวจสอบ และวัดผลการปฏิบัติงาน เพื่อให้เกิดระบบการควบคุมตนเอง (Internal Control) ซึ่งจะทำได้สามารถผลักดันการปฏิบัติงานขององค์กรให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- สรุปพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 นั้น ประกอบด้วยบทบัญญัติต่าง ๆ ที่มีเนื้อหากำหนดแนวทางให้ส่วนราชการปฏิบัติ รวมทั้งหมด 9 หมวด แนวทางที่กำหนดให้ส่วนราชการต้องนำไปปฏิบัติจริงอยู่ในหมวดที่ 1 ถึงหมวดที่ 8 โดยแต่ละหมวด

จะมีสาระสำคัญ แต่ในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะบางหมวด เช่น หมวดการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่ตามพระราชกฤษฎีกานี้ได้ให้ความหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีว่า หมายถึง การปฏิบัติราชการที่มีความมุ่งหมายให้บรรลุเป้าหมายตามที่มาตรา 6 บัญญัติไว้ได้มีการกำหนดเป้าหมายแต่ละหัวข้อมีความหมายดังนี้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อเหตุการณ์ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษาที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัยพบว่า มีงานวิจัยดังนี้

จิตรวรรณ หวังศุภกิจโกศล (2550 : 19) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโจด จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับแรก คือด้านหลักนิติธรรม รองลงมาคือด้านหลักความโปร่งใสและด้านหลักการมีส่วนร่วม และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาพักอาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีไม่แตกต่างกัน

วิลาสินี เทียนทอง (2550 : 11) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ของเทศบาลตำบลวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาพักอาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

สุจิตรา มีจำรัส (2550 : 85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอท่ามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมด้านหลักความรับผิดชอบ ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาพักอาศัยต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีด้านหลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ขวัญภา สุขคร (2552 : 4) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง ด้านหลักความโปร่งใส พบว่าร่วมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาพักอาศัยต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

กัชร รัตนธรรม (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลแหลมงอบ จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลแหลมงอบ จังหวัดตราด ในด้านหลักความคุ้มค่า พบว่ามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

รัตติญา เทิดรัตนพงศ์ และสุนีย์ ไชยสุวรรณ (2554 : 68) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ของเทศบาลตำบลหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาพักอาศัยต่างกัน พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ผู้ศึกษาได้ค้นคว้าและแบ่งวิธีการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การวิเคราะห์ข้อมูล
4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย ได้แก่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งฯ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำนวน 3,665

การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) จะใช้สูตรของทาโรยามานะ (Yamane, 1973 : 1088) คำนวณขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสมดังนี้

$$N = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

n = ขนาดตัวอย่าง

$$N = 3,665$$

e = ความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (Sampling error) 0.05

$$n = \frac{3,665}{1 + (3,665 \times 0.0025)}$$
$$n = 400$$

ความคลาดเคลื่อนมากที่สุดที่ยอมรับได้ = + 5%

ความเชื่อมั่นในการสุ่มน้อยที่สุดที่ยอมรับได้ คือ ความเชื่อมั่นในการสุ่ม 95 %

เฉพาะฉะนั้น ขนาดตัวอย่าง = 400

ส่วนเทคนิคการสุ่มตัวอย่าง (Sample Technique) จะใช้การสุ่มแบบสองขั้นตอน (Two-Stage Sampling) คือ ขั้นแรกจะใช้การสุ่มแบบสัดส่วน และขั้นที่สองจะใช้การสุ่มเชิงระบบ (Systematic Sampling) ดังนี้

1. การสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน

การสุ่มแบบสัดส่วนจะใช้หลักการแบ่งสัดส่วนตามการเทียบบัญญัติไตรยางค์ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 แสดงการสุ่มแบบสัดส่วน จะใช้สัดส่วนผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามเขตเลือกตั้ง / หน่วยเลือกตั้งดังนี้

เขตเลือกตั้ง	หน่วยเลือกตั้ง	จำนวนประชากร	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
เขตเลือกตั้งที่ 1	หน่วยเลือกตั้งที่ 1	165	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 2	161	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 3	109	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 4	352	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 5	312	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 6	360	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 7	395	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 8	310	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 9	662	37
	หน่วยเลือกตั้งที่ 10	227	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 11	370	33
	หน่วยเลือกตั้งที่ 12	242	33
รวม		3,665	400

2. การสุ่มเชิงระบบ

จะใช้การพิจารณาจากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละเขตเลือกตั้ง/หน่วยเลือกตั้ง โดยแบ่งออกตามช่วงเท่า (Interval) ลำดับที่ 1, 20, 39, 58, ..., 741, 760

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์

อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี การสร้างเครื่องมือและการหาประสิทธิภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัย ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการของประชาชนต่อการจัดการบริการสาธารณะ

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างเครื่องมือในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้อง ความเที่ยงตรงตามโครงสร้างเนื้อหาครอบคลุมของเนื้อหาและความถูกต้องเหมาะสมของภาษา

ขั้นตอนที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้อง และความครอบคลุมของเนื้อหาเพื่อให้ได้ข้อคำถามที่เที่ยงตรงและมีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 5 จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

องค์ประกอบของเครื่องมือวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสรุป ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด (Close-Ended) และเลือกตอบ (Check-List) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ระยะเวลาที่พักอาศัย

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายปิด (Close-Ended) และเลือกตอบ (Check-List) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ทั้งหมด 6 ด้าน 36 ข้อ ประกอบด้วยหลักและประเด็นการบริหารจัดการที่ดี ดังนี้

1. ด้านนิติธรรม 6 ข้อ
2. ด้านคุณธรรม 6 ข้อ
3. ด้านความโปร่งใส 6 ข้อ
4. ด้านการมีส่วนร่วม 6 ข้อ
5. ด้านความรับผิดชอบ 6 ข้อ
6. ด้านความคุ้มค่า 6 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามลักษณะแบบปลายเปิด (Open-Ended) เกี่ยวกับความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี การทดสอบเครื่องมือ จะใช้การทดสอบความตรง (Validity) ดังนี้

1. การทดสอบความตรงโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านวิจัยและหัวข้อวิจัย (ดังภาคผนวก ก)

โดยการทดสอบเครื่องมือที่จะใช้ในการทดสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์ให้ทั้ง 3 ท่าน ตรวจสอบ เมื่อรับเครื่องมือกลับคืนจากผู้เชี่ยวชาญ นำข้อแก้ไขทั้งหมดมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม

2. การทดสอบความเที่ยง (Reliability) จะใช้การทดลองไปเก็บแบบสัมภาษณ์ จำนวน 36 ชุด แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ซึ่งค่าทางสถิติมีค่า 0 - 1.0 ค่าที่ใช้ได้ต้องเกิน 0.7

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ตัวแปรส่วนบุคคล (ตัวแปรต้น) จะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา คือนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) คำนวณเป็นร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตารางความเรียง

2. การวิเคราะห์ตัวแปรตามจะใช้ค่าสถิติเชิงพรรณนา โดยนำเสนอในรูปของ ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ในการศึกษาครั้งนี้ ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย สำหรับการวัดระดับความต้องการของผู้ตอบแบบสอบถาม สร้างขึ้นตามลักษณะการสร้างแบบวัดทัศนคติที่เรียกว่า (Likert Scale) โดยมีตัวเลือกตอบแบบ 5 ระดับ โดยในแต่ละระดับกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบ ดังนี้

เกณฑ์ให้ค่าแบบคำถามเชิงบวก

เห็นด้วย	ระดับคะแนน	5
ค่อนข้างเห็นด้วย	ระดับคะแนน	4
ไม่แน่ใจ	ระดับคะแนน	3
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ระดับคะแนน	2
ไม่เห็นด้วย	ระดับคะแนน	1

เกณฑ์ให้ค่าแบบสอบถามเชิงลบ

เห็นด้วย	ระดับคะแนน	1
ค่อนข้างเห็นด้วย	ระดับคะแนน	2
ไม่แน่ใจ	ระดับคะแนน	3
ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ระดับคะแนน	4
ไม่เห็นด้วย	ระดับคะแนน	5

ในการตีความช่วงค่าเฉลี่ยจะแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนระหว่าง 4.51 – 5.00 แสดงว่า เห็นด้วยมากที่สุด

คะแนนระหว่าง 3.51 – 4.50 แสดงว่า เห็นด้วยมาก

คะแนนระหว่าง 2.51 – 3.50 แสดงว่า เห็นด้วยปานกลาง

คะแนนระหว่าง 1.51 – 2.50 แสดงว่า เห็นด้วยน้อย

คะแนนระหว่าง 1.00 – 1.50 แสดงว่า เห็นด้วยน้อยที่สุด

3. การทดสอบสมมุติฐาน จะใช้สถิติอนุมาน(Inferential Statistics) คือ t-test และ ANOVA (F-test) โดยตั้งระดับนัยสำคัญที่ .05 ดังนี้

3.1 สมมุติฐานข้อที่ 1 จะใช้ค่า t-test

3.2 สมมุติฐานข้อที่ 2, 3, 4 และ 5 และ 6 จะใช้ F-test

ในกรณีที่ยอมรับสมมุติฐานอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่โดยใช้ค่า LSD

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพื้นฐาน

1. ค่าแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ
2. ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

1. ค่า t-test (Independent Simple Test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05
2. ค่า F-test ที่ระดับนัยทางสำคัญทางสถิติ .05 ในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีค่ามากกว่า 2 ค่า

ขึ้นไป

3. หาค่าความแตกต่างรายคู่โดยใช้ค่า LSD (Least Significant Difference Test) ในกรณีที่หาค่า F-test แล้ว พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
t	แทน	ค่าสถิติเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ย
F	แทน	ค่าสถิติแจกแจง
MS	แทน	ค่า Mean Squares
SS	แทน	ค่า Sum of Squares
df	แทน	ค่า Degree of Freedom
*	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอเสนอเป็นส่วน ๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

2. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่อาศัย

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน และผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล (n = 400)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	314	78.50
1.2 หญิง	86	21.50
รวม	400	100.00
2. อายุ		
2.1 18 - 25 ปี	24	6.00
2.2 25 ปีขึ้นไป - 33 ปี	140	35.00
2.3 34 ปีขึ้นไป - 41 ปี	118	29.50
2.4 42 ปีขึ้นไป - 49 ปี	82	20.50
2.5 อายุ 50 ปีขึ้นไป	36	9.00
รวม	400	100.00
3. สถานภาพการสมรส		
3.1 โสด	88	22.00
3.2 สมรสและแยกกันอยู่	118	29.50
3.3 สมรสอยู่ด้วยกัน	170	42.50
3.4 หย่า/หม้าย	24	6.00
รวม	400	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

สถานภาพส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
4. การศึกษา		
4.1 ไม่ได้เรียนหนังสือ	17	4.30
4.2 ประถมศึกษา	142	35.50
4.3 มัธยมศึกษา /ปวช.	113	28.30
4.4 ปวส./อนุปริญญา	82	20.50
4.5ปริญญาตรี	24	6.00
4.6 สูงกว่าปริญญาตรี	22	5.40
รวม	400	100.00
5. ระยะเวลาที่พักอาศัย		
5.1 1-5 ปี	58	14.50
5.2 6-10 ปี	78	19.50
5.3 11-15 ปี	135	33.80
5.4 16 ปีขึ้นไป	129	32.20
รวม	400	100.00

จากตาราง 2 ประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 78.50 ช่วงอายุ 25 ปีขึ้นไป - 33 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.00 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 34 ปีขึ้นไป - 41 ปี คิดเห็นร้อยละ 29.50 ช่วงอายุ 42 ปีขึ้นไป - 49 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.50 ช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.00 และช่วงอายุ 18 - 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.00 ส่วนสถานภาพการสมรส สมรสอยู่ด้วยกันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.50 รองลงมาคือสมรสและแยกกันอยู่ คิดเป็นร้อยละ 29.50 โสด คิดเป็นร้อยละ 22.00 และหย่า/หม้าย คิดเป็นร้อยละ 6.00 ระดับการศึกษา ระดับประถมศึกษามากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 28.30 ระดับ ปวส./อนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 20.50 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 6.00 สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.40 และ ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 4.30 ระยะเวลาที่พักอาศัยช่วงเวลา 11-15 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.80 รองลงมาคือ ช่วงเวลา 16 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.20 ช่วงเวลา 6 -10 ปี คิดเป็นร้อยละ 19.50 และช่วงเวลา 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.50

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ตาราง 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมด้านต่าง ๆ (n = 400)

	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1. ด้านหลักนิติธรรม	4.46	3.43	มาก	1
2. ด้านหลักคุณธรรม	2.93	0.50	ปานกลาง	3
3. ด้านหลักความโปร่งใส	3.05	0.44	ปานกลาง	2
4. ด้านหลักการมีส่วนร่วม	2.83	0.37	ปานกลาง	5
5. ด้านหลักความรับผิดชอบ	2.92	0.44	ปานกลาง	4
6. ด้านหลักความคุ้มค่า	2.76	0.44	ปานกลาง	6
ภาพรวม	3.15	1.09	ปานกลาง	

จากตาราง 3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมด้านต่างๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอันดับแรกคือด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.46 (S.D. = 3.43) รองลงมาคือด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ย 3.05 (S.D. = 0.44) ด้านหลักคุณธรรม มีค่าเฉลี่ย 2.93 (S.D. = 0.50) ด้านหลักความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ย 2.92 (S.D. = 0.44) ด้านหลักการมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ย 2.83 (S.D. = 0.37) และอันดับสุดท้ายคือหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ย 2.76 (S.D. = 0.44)

ตาราง 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตาม การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักนิติธรรม (n = 400)

ด้านหลักนิติธรรม	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยแน่ใจ	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย				
1. การร่วมบริหารโดยยึดถือระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด	(138) 34.40	(95) 23.80	(76) 19.00	(67) 16.80	(24) 6.00	3.64	1.27	มาก	1
2. การเข้าร่วมประชาสัมพันธกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับให้เป็นที่รู้จัก	(96) 24.00	(94) 23.50	(49) 12.30	(121) 30.30	(40) 10.00	2.78	1.36	ปานกลาง	5
3. การร่วมทบทวน ปรับปรุง กฎระเบียบ ข้อบังคับให้มีความทันสมัย	(109) 27.20	(78) 19.50	(96) 24.00	(66) 16.50	(51) 12.80	3.32	1.36	ปานกลาง	2
4. การเข้าร่วมใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ	(70) 17.50	(131) 32.80	(91) 22.80	(77) 19.30	(31) 7.70	2.67	1.19	ปานกลาง	6
5. การร่วมนำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับไปบังคับใช้	(78) 19.40	(78) 19.50	(122) 30.50	(86) 21.50	(367) 9.00	3.19	1.23	ปานกลาง	3
6. กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ	(29) 7.30	(87) 21.80	(151) 37.80	(106) 26.40	(27) 6.70	3.03	1.02	ปานกลาง	4
ภาพรวม						18.63	7.43	ปานกลาง	

จากตาราง 4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักนิติธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับด้านหลักนิติธรรม อันดับแรกคือร่วมบริหารโดยยึดถือระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด มีค่าเฉลี่ย 3.64 (S.D. = 1.27) รองลงมาคือร่วมทบทวน ปรับปรุงกฎระเบียบ ข้อบังคับให้มีความทันสมัย มีค่าเฉลี่ย 3.32 (S.D. = 1.36) ร่วมนำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับไปบังคับใช้ มีค่าเฉลี่ย 3.9 (S.D. = 1.23) กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นสิ่งยุ่งยากน่าเบื่อ มีค่าเฉลี่ย 3.03 (S.D. = 1.02) ไม่เคยเข้าร่วมประชาสัมพันธักฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับให้เป็นที่รู้จัก มีค่าเฉลี่ย 2.78 (S.D. = 1.36) และอันดับสุดท้ายคือไม่เคยเข้าร่วมใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 2.67 (S.D. = 1.19)

จากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับด้านหลักนิติธรรม อันดับแรก คือร่วมบริหารโดยยึดถือระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด ประชาชนจะคำนึงถึงเรื่องยึดถือระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด เป็นสิ่งแรกเพราะเป็นแนวทางปฏิบัติในชีวิตประจำวันของประชาชนอยู่แล้ว และจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม พบว่าประชาชน ยึดถือระเบียบและกฎหมายเป็นอย่างดี จะไม่ค่อยทำผิดกฎหมายจากประสบการณ์ที่เคยพูดคุยกับประชาชน กับชาวบ้าน ๆ จะกลัวการสูญเสียอิสรภาพอาจโดนกักขังถ้าทำผิดกฎหมาย รองลงมาคือร่วมทบทวน ปรับปรุง กฎระเบียบ ข้อบังคับให้มีความทันสมัย ก็สืบเนื่องมาจากสาเหตุเดียวกันกับข้อแรกประชาชนยึดถือระเบียบและกฎหมายเป็นอย่างดี ความทันสมัยเป็นสิ่งทันเหตุการณ์ เป็นสิ่งดี เพราะกฎระเบียบ ข้อบังคับเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคมให้มีความเรียบร้อย

ในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก และเป็นอันดับที่ 1 แสดงให้เห็นถึงว่าประชาชนเห็นว่าหลักนิติธรรมสำคัญที่สุด ในเรื่องหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

ตาราง 5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักคุณธรรม (n = 400)

ด้านหลักคุณธรรม	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยแน่ใจ	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย				
1. การร่วมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตบนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม	(78) 19.40	(86) 21.50	(153) 38.30	(69) 17.30	(14) 3.50	3.36	1.08	ปานกลาง	3
2. การร่วมยกย่องเชิดชู ผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณธรรมดีเด่น	(77) 19.30	(111) 27.80	(151) 37.80	(26) 6.50	(35) 8.70	2.57	1.13	ปานกลาง	4
3. การเข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	(70) 17.40	(140) 35.00	(132) 33.00	(34) 8.50	(24) 6.00	3.49	1.06	ปานกลาง	2
4. การร่วมจัดทำจรรยาบรรณสำหรับข้าราชการและติดตามส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตาม	(96) 24.70	(114) 36.00	(114) 28.30	(64) 8.00	(12) 3.00	3.71	1.02	มาก	1
5. การเข้าร่วมจัดทำตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน	(138) 34.50	(145) 36.30	(35) 8.80	(62) 5.40	(20) 5.00	2.20	1.21	น้อย	6
6. การร่วมงานกิจกรรมด้านคุณธรรม ศีลธรรม	(128) 32.00	(166) 41.50	(3) 0.80	(83) 20.70	(20) 5.00	2.25	1.24	น้อย	5
ภาพรวม						17.58	6.74	ปานกลาง	

จากตาราง 5 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักคุณธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักคุณธรรม อันดับแรกร่วมจัดทำจรรยาบรรณสำหรับข้าราชการ และติดตามส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตาม มีค่าเฉลี่ย 3.71 (S.D. = 1.02) รองลงมาคือ เข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และประชาชนทั่วไปมีค่าเฉลี่ย 3.49 (S.D = 1.06) ร่วมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรมมีค่าเฉลี่ย 3.36 (S.D = 1.08) ไม่เคยร่วมยกย่องเชิดชู ผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณธรรมดีเด่น มีค่าเฉลี่ย 2.57 (S.D = 1.13) ไม่เคยร่วมงานกิจกรรมด้านคุณธรรม ศีลธรรม มีค่าเฉลี่ย 2.25 (S.D = 1.24) และอันดับสุดท้ายคือไม่ได้เข้าร่วมจัดทำตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 2.20 (S.D = 1.21)

จากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วม จากผลที่ได้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับด้านหลักคุณธรรม อันดับแรกคือ การร่วมจัดทำจรรยาบรรณสำหรับข้าราชการ และติดตามส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตาม พบว่าประชาชนมักเห็นว่าข้าราชการควรมีจรรยาบรรณ รองลงมาคือร่วมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และประชาชนทั่วไป พบว่าประชาชนมีความยินดี ชื่นชอบ และชอบการเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม อันดับสุดท้ายเข้าร่วมจัดทำตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน ประชาชน จะไม่ค่อยมีความรู้มากมายนักจึงไม่นิยม ชื่นชอบที่จะเข้าร่วมเรื่องนี้

ในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงว่าประชาชนเห็นว่าหลักคุณธรรมไม่สำคัญมากมายเท่าไรนัก ในเรื่องหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

ตาราง 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความโปร่งใส (n = 400)

ด้านหลักความโปร่งใส	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย				
1. การมีส่วนร่วมจัดทำระบบการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทั่วไปรับทราบ	(54) 13.50	(138) 34.50	(66) 16.50	(97) 24.20	(45) (11.30)	2.85	1.24	ปานกลาง	4
2. การร่วมสร้างจิตสำนึก ในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส	(69) 17.20	(197) 49.30	(95) 23.80	(35) 8.80	(4) 1.00	3.73	0.88	มาก	1
3. การเข้าร่วมจัดทำกรรายงานผล การรับจ่ายเงิน และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี เสนอผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน	(56) 14.00	(147) 36.80	(150) 37.30	(21) 5.20	(26) 6.50	2.53	1.01	ปานกลาง	5
4. การร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ	(80) 20.00	(164) 41.00	(69) 17.20	(81) 20.30	(6) 1.50	3.57	1.06	มาก	3

ตาราง 6 (ต่อ)

ด้านหลักความโปร่งใส	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย				
5. การร่วมพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิผล	(64) 16.00	(208) 52.00	(65) 16.20	(50) 12.50	(13) 3.30	3.65	0.99	มาก	2
6. การเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.	(133) 33.10	(83) 33.00	(64) 45.70	(100) 16.00	(20) 5.00	1.97	0.97	น้อย	6
ภาพรวม						18.30	6.15	ปานกลาง	

จากตาราง 6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความโปร่งใส อันดับแรกร่วมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส มีค่าเฉลี่ย 3.73 (S.D. = 0.88) รองลงมาคือร่วมพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D. = 0.99) ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลผลการดำเนินงานและผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.57 (S.D. = 1.06) ไม่ได้มีส่วนร่วมจัดทำระบบการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทั่วไปรับทราบ มีค่าเฉลี่ย 2.85 (S.D. = 1.24) ไม่ได้เข้าร่วมจัดทำรายงานผลการรับ จ่ายเงิน และจัดทำรายงานผลการดำเนินงานประจำปี เสนอผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน มีค่าเฉลี่ย 2.53 (S.D. = 1.01) และอันดับสุดท้ายคือไม่เคยเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของอบต. มีค่าเฉลี่ย 1.97 (S.D. = 0.97)

จากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วม จากผลที่ได้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับด้านหลักความโปร่งใส อันดับแรก คือ การร่วมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส พบว่า ประชาชนนิยมชมชอบที่จะเข้าร่วมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสเป็นอย่างมาก ซึ่งผลที่ได้ก็อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการร่วมพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิภาพ คุ้ได้จากประชาชนนิยมเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียน ซึ่งผลที่ได้ก็อยู่ในระดับมากเช่นกัน อันดับสุดท้ายคือการเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต. เรื่องนี้ประชาชนจะเข้าร่วมอยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากเหมือนเป็นการที่ประชาชนคิดว่าเป็นการจับผิดคนอื่น จึงเข้าร่วมอยู่ในระดับน้อย

ในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงว่าประชาชนเห็นว่าหลักความโปร่งใสไม่สำคัญมากมายเท่าไรนัก ในเรื่องหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

ตาราง 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วม (n = 400)

ด้านหลักการมีส่วนร่วม	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย				
1. การเข้าร่วมกิจกรรมของอบต.	(71)	(180)	(60)	(7)	(7)	1.88	0.86	น้อย	5
	36.00	45.00	15.00	2.20	1.70				
2. การร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.	(88)	(118)	(160)	(30)	(4)	3.66	0.89	มาก	1
	23.00	29.00	41.50	7.00	0.50				
3. การร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงาน ต่าง ๆ	(86)	(121)	(165)	(20)	(8)	3.66	0.89	มาก	1
	21.40	30.00	41.00	7.00	0.60				
4. การเข้าร่วมในการตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญกับ อบต.	(57)	(139)	(157)	(17)	(30)	2.56	1.03	ปานกลาง	3
	14.30	34.80	39.30	4.20	7.50				
5. การร่วมกับ อบต. ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นในการจัดบริการแก่ประชาชน	(41)	(79)	(212)	(31)	(37)	3.14	1.01	ปานกลาง	2
	10.20	19.80	53.00	7.80	9.30				
6. การร่วมหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการงานใด ๆ ของ อบต.	(98)	(206)	(61)	(30)	(5)	2.09	0.89	น้อย	4
	24.50	51.30	15.50	7.50	1.20				
ภาพรวม						16.99	5.57	ปานกลาง	

จากตาราง 7 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ที่ในระดับมาก ปานกลาง น้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีด้านการมีส่วนร่วม อันดับแรก 2 อันดับเท่ากัน คือ ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. มีค่าเฉลี่ย 3.66 (S.D. = 0.89) และร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 3.66 (S.D. = 0.89) รองลงมาคือร่วมกับ อบต. ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นในการจัดบริการแก่ประชาชน มีค่าเฉลี่ย 3.14 (S.D. = 1.01) ไม่เคยเข้าร่วมในการตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญกับ อบต. มีค่าเฉลี่ย 2.56 (S.D. = 1.03) ไม่รวมหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการงานใด ๆ ของ อบต. มีค่าเฉลี่ย 2.09 (S.D. = 0.89) และอันดับสุดท้ายคือไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. มีค่าเฉลี่ย 1.88 (S.D. = 0.86)

จากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วม จากผลที่ได้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับด้านหลักการมีส่วนร่วม อันดับแรกมีสองอันดับเท่ากันคือร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. และร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ คิดว่าเป็นเรื่องปกติ รองลงมาคือร่วมกับ อบต. ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นในการจัดบริการแก่ประชาชน ประชาชนจะคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของหน่วยงานของรัฐที่ต้องรับผิดชอบเองจึงอยู่ในระดับปานกลาง อันดับสุดท้ายคือการเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของ อบต. น้อย ซึ่งผลก็อยู่ในระดับน้อย

ในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงว่าประชาชนเห็นว่าหลักการมีส่วนร่วมไม่สำคัญมากมายเท่าไรนัก ในเรื่องหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

ตาราง 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่นในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความรับผิดชอบ (n = 400)

ด้านหลักความรับผิดชอบ	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นแน่ใจ	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย				
1. การมีการรับฟังและนำข้อเสนอแนะ ข้อ ร้องเรียนของประชาชนไปดำเนินการอย่าง เต็มความสามารถ	(71) 17.70	(201) 50.30	(71) 17.80	(53) 13.30	(4) 1.00	0.94	0.04	น้อยที่สุด	6
2. การดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง ตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการ ประเมินจาก ฝ่ายตรวจสอบอย่างจริงจัง	(107) 26.40	(64) 16.00	(129) 32.50	(59) 14.80	(41) 10.30	3.33	1.29	ปานกลาง	2
3. การร่วมนำโครงการ กิจกรรมที่เสนอโดย ประชาชน ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม และทั่วถึง	(72) 18.00	(174) 43.50	(119) 29.80	(23) 5.70	(12) 3.00	2.32	0.93	น้อย	4
4. การเข้าร่วมอบรมให้ความรู้ สร้างจิตสำนึก การเป็นข้าราชการที่ดี หรือประชาชนที่ดีใน การปฏิบัติงาน	(172) 43.00	(61) 15.30	(115) 28.80	(33) 8.30	(19) 4.70	2.16	1.20	น้อย	5

ตาราง 8 (ต่อ)

ด้านหลักความรับผิดชอบ	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					— X	S.D.	ระดับการมี ส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้าง เห็นด้วย	ไม่ แน่ใจ	ค่อนข้าง ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็น ด้วย				
5. การปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน และทันกำหนดเวลา	(82) 20.40	(153) 38.30	(107) 26.80	(51) 12.80	(7) 1.80	3.36	1.08	ปานกลาง	1
6. การร่วมรับผิดชอบในงานกิจกรรมของ อบต.	(145) 36.30	(50) 12.50	(155) 38.80	(4) 1.00	(46) 11.40	2.39	1.29	น้อย	3
ภาพรวม						14.50	5.83	น้อย	

จากตาราง 8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านความรับผิดชอบ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านความรับผิดชอบ อันดับแรก คือ ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน และทันกำหนดเวลา มีค่าเฉลี่ย 3.36 (S.D. = 1.08) รองลงมาคือดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่ายตรวจสอบอย่างจริงจัง มีค่าเฉลี่ย 3.33 (S.D. = 1.29) ไม่เคยร่วมรับผิดชอบในงานกิจกรรมของ อบต. มีค่าเฉลี่ย 2.39 (S.D. = 1.29) ไม่รวมนำโครงการกิจกรรมที่เสนอโดยประชาชน ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและทั่วถึง มีค่าเฉลี่ย 2.32 (S.D. = 0.93) ไม่เคยเข้าร่วมอบรมให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกการเป็นข้าราชการที่ดี หรือประชาชนที่ดีในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 2.16 (S.D. = 1.20) และอันดับสุดท้ายคือมีการรับฟังและนำข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียนของประชาชนไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ มีค่าเฉลี่ย 0.94 (S.D. = 0.04)

จากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วม จากผลที่ได้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับด้านหลักความรับผิดชอบ อันดับแรกคือการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด และถูกต้อง ครบถ้วนทันกำหนดเวลา จากการสังเกตประชาชนจะคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องของหน่วยงานของรัฐ ที่ต้องรับผิดชอบเองจึงอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่ายตรวจสอบอย่างจริงจัง ประชาชนคิดว่าเรื่องทุกอย่างควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่อง อันดับสุดท้ายคือการมีการรับฟังและนำข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียนของประชาชนไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถซึ่งมีกิจกรรมเรื่องนี้ปรากฏน้อย ผลจึงก็อยู่ในระดับน้อย

ในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงว่าประชาชนเห็นว่าหลักความรับผิดชอบไม่สำคัญมากมายเท่าไรนักในเรื่องหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

ตาราง 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านความคุ้มค่า (n = 400)

ด้านหลักความคุ้มค่า	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย				
1. การร่วมใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานให้เป็นระบบ	(116) 29.00	(65) 13.70	(211) 52.80	(12) 3.00	(6) 1.50	3.65	0.97	มาก	1
2. การเข้าร่วมวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญา ท้องถิ่น ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ	(108) 27.00	(183) 45.80	(66) 16.40	(40) 10.00	(3) 0.80	2.11	0.94	น้อย	4
3. การร่วมส่งเสริม สนับสนุนให้นำวัสดุที่ใช้แล้ว กลับมาใช้ใหม่ หรือดัดแปลงให้เกิดผลผลิตใหม่	(171) 42.80	(126) 31.50	(58) 14.50	(36) 9.00	(9) 2.20	1.96	1.06	น้อย	5
4. การร่วมการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นคุณภาพ และผลของงานเป็นสำคัญ	(88) 22.00	(107) 26.70	(152) 38.00	(48) 12.00	(5) 1.30	3.56	1.00	มาก	2

ตาราง 9 (ต่อ)

ด้านหลักความรับผิดชอบ	จำนวนและร้อยละของระดับการมีส่วนร่วม					$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
	เห็นด้วย	ค่อนข้างเห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย				
5. การร่วมการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่โดยคำนึงถึงความถนัด ความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล	(79) 19.70	(153) 38.30	(63) 15.80	(44) 11.00	(61) 15.30	3.36	1.32	ปานกลาง	3
6. การเข้าร่วมกิจกรรมการติดตามและประเมินผลเพื่อที่จะทราบถึงความคุ้มค่าของกิจกรรม หรือ โครงการ	(172) 45.00	(108) 27.00	(108) 27.00	(2) 1.50	(10) 2.40	1.92	1.00	น้อย	6
	ภาพรวม					14.50	5.83	น้อย	

จากตาราง 9 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านความคุ้มค่า พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาในรายละเอียด สรุปได้ ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านความคุ้มค่า อันดับแรกคือ ร่วมใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ให้เป็นระบบ มีค่าเฉลี่ย 3.65 (S.D. = 0.97) รองลงมาคือร่วมการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นคุณภาพ และผลของงานเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ย 3.56 (S.D. = 1.00) ร่วมการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงความถนัดความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.36 (S.D. = 1.32) ไม่เคยเข้าร่วมวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพย์สิน วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ มาใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 2.11 (S.D. = 0.94) ไม่เคยร่วมส่งเสริม สนับสนุนให้นำวัสดุที่ใช้แล้ว กลับมาใช้ใหม่ หรือดัดแปลงให้เกิดผลผลิตใหม่ มีค่าเฉลี่ย 1.96 (S.D. = 1.06) และอันดับสุดท้ายคือ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการติดตามและประเมินผลเพื่อที่จะทราบถึงความคุ้มค่าของกิจกรรม หรือ โครงการมีค่าเฉลี่ย 1.92 (S.D. = 1.00)

จากการสังเกตการแบบมีส่วนร่วม จากผลที่ได้การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับด้านหลักความคุ้มค่า อันดับแรกคือการร่วมใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ให้เป็นระบบจากการสังเกตประชาชนจะคิดว่าเรื่องนี้เป็นแนวทางปฏิบัติปกติอยู่แล้วจึงเข้าร่วมมากเป็นอันดับแรกจึงอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือการร่วมการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นคุณภาพ และผลของงานเป็นสำคัญ อยู่ในระดับน้อยเพราะประชาชนคิดว่าเป็นเรื่องของเจ้าหน้าที่ของรัฐ อันดับสุดท้ายคือการเข้าร่วมกิจกรรมการติดตามและประเมินผลเพื่อที่จะทราบถึงความคุ้มค่าของกิจกรรม หรือ โครงการ ซึ่งมีกิจกรรมเรื่องนี้ปรากฏน้อย ผลจึงอยู่ในระดับน้อย

ในภาพรวมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นถึงว่าประชาชนเห็นว่าหลักความคุ้มค่าไม่สำคัญมากมายเท่าไรนัก ในเรื่องหลักการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

ตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (n = 400)

จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ชาย	314	2.780	0.390	-11.450	.000*
หญิง	86	3.460	0.500		

* p < .05

สมมติฐานที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมแตกต่างกันตามเพศ

จากตาราง 10 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า เพศต่างกันต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (n = 400)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	18	25.417	1.412	12.781	.000*
ภายในกลุ่ม	382	42.093	.110		
รวม	400	67.510			

* p < .05

สมมุติฐานที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมตามอายุแตกต่างกัน จากตาราง 11 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่าประชาชนที่มีอายุ มีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย และทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference Test) พบว่า มีความแตกต่างกัน ดังนี้

ตาราง 12 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (n = 400) จำแนกตามอายุ

อายุ	$\bar{X}$	18-25 ปี	26-33 ปี	34-41 ปี	42-49 ปี	ตั้งแต่อายุ 50 ปีขึ้นไป
18 - 25 ปี	2.98					
26 - 33 ปี	2.88					
34 - 41 ปี	2.88					
42 - 49 ปี	3.52	*	*	*	-	*
ตั้งแต่อายุ 50 ปีขึ้นไป	2.77					

* p < .05

จากตาราง 12 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการ LSD (Least Significant Difference Test) อายุกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า แตกต่างกัน 4 คู่ คือ

คู่ที่ 1 ระหว่างกลุ่มอายุ 18 - 25 ปี กับกลุ่มอายุ 42 - 49 ปี

คู่ที่ 2 ระหว่างกลุ่มอายุ 26 - 33 ปี กับกลุ่มอายุ 42 - 49 ปี

คู่ที่ 3 ระหว่างกลุ่มอายุ 34 - 41 ปี กับกลุ่มอายุ 42 - 49 ปี

คู่ที่ 4 ระหว่างกลุ่มอายุตั้งแต่อายุ 50 ปีขึ้นไป กับกลุ่มอายุ 42 - 49 ปี

ประชาชนที่มีอายุ 42 - 49 ปี มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างไปจากประชาชนที่มีอายุ 18 - 25 ปี อายุ 26 - 33 ปี อายุ 34- 41 ปี อายุตั้งแต่อายุ 50 ปีขึ้นไป

ตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (n = 400)

จำแนกตามสถานภาพสมรส

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	18	58.112	3.228	3.067	.000*
ภายในกลุ่ม	382	400.998	1.052		
รวม	400	459.110			

* p < .05

สมมุติฐานที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมแตกต่างกันตามสถานภาพสมรส

จากตาราง 13 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย และทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีการ LSD (Least Significant Difference Test) พบว่ามีความแตกต่างกัน

ตาราง 14 การวิเคราะห์ที่เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (n = 400)

จำแนกตามสถานภาพสมรส

สถานภาพสมรส	$\bar{X}$	โสด	สมรสอยู่ด้วยกัน	สมรสอยู่ด้วยกัน	หย่า/หม้าย
โสด	3.56	-	*	*	*
สมรสอยู่ด้วยกัน	2.66				
สมรสและแยกกันอยู่	2.86				
หย่า/หม้าย	2.86				

* p < .05

จากตาราง 14 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการ LSD (Least Significant Difference Test) สถานภาพสมรสกับความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า แตกต่างกัน 3 คู่ คือ

- คู่ที่ 1 ระหว่างกลุ่มสมรสอยู่ด้วยกันกับกลุ่มโสด
- คู่ที่ 2 ระหว่างกลุ่มสมรสและแยกกันอยู่กับกลุ่มโสด
- คู่ที่ 3 ระหว่างกลุ่มหย่า/หม้ายกับกลุ่มโสด

ประชาชนที่สถานภาพสมรสโสด มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างไปจากประชาชนที่สมรสอยู่ด้วยกัน สมรสอยู่ด้วยกัน สมรสและแยกกันอยู่ หย่า/หม้าย

ตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (n = 400) จำแนกตามการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	18	46	2.556	1.807	.023*
ภายในกลุ่ม	382	538.990	1.415		
รวม					

* p < .05

สมมุติฐานที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมแตกต่างกันตามระดับการศึกษา

จากตาราง 15 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมุติฐานการวิจัย

ตาราง 16 การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (n = 400) จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	$\bar{X}$	ไม่ได้เรียน	ประถม ศึกษา	มัธยม/ปวช.	ปวส./ อนุปริญญา	ปริญญาตรี	สูงกว่า ปริญญาตรี
ไม่ได้เรียน	2.87						
ประถมศึกษา	2.84						
มัธยม/ปวช.	2.68						
ปวส./ อนุปริญญา	3.58	*	*	*	-	*	*
ปริญญาตรี	2.93						
สูงกว่า ปริญญาตรี	2.87						

* p < .05

จากตาราง 16 เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่โดยใช้วิธีการ LSD (Least Significant Difference Test) การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า แตกต่างกัน 5 คู่ คือ

- คู่ที่ 1 ระหว่างกลุ่มไม่ได้เรียนกับกลุ่มปวส./อนุปริญญา
- คู่ที่ 2 ระหว่างกลุ่มประถมศึกษากับกลุ่มปวส./อนุปริญญา
- คู่ที่ 3 ระหว่างกลุ่มมัธยม/ปวช.กับกลุ่มปวส./อนุปริญญา
- คู่ที่ 4 ระหว่างกลุ่มปริญญาตรีกับกลุ่มปวส./อนุปริญญา
- คู่ที่ 5 ระหว่างกลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีกับกลุ่มปวส./อนุปริญญา

ประชาชนที่มีการศึกษาระดับปวส./อนุปริญญา มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดจันทบุรี แตกต่างไปจากประชาชนที่มีการศึกษาไม่ได้เรียน ประถมศึกษา มัธยม/ปวช.กับปวส. ปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี

ตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี (n = 400) จำแนกตามระยะเวลาพักอาศัย

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	18	18.267	1.015	.943	.527
ภายในกลุ่ม	382	410.170	1.077		
รวม	400	428.438			

* p < .05

สมมุติฐานที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีส่วนร่วมๆ ไม่แตกต่างกันตามระยะเวลาพักอาศัย

จากตาราง 17 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาพักอาศัยไม่ต่างกันมีความต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมุติฐานการวิจัย

ตาราง 18 สรุปการทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐาน	ผลการทดสอบ สมมุติฐาน
1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีแตกต่างกันตามเพศ	ยอมรับสมมุติฐาน
2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีแตกต่างกันตามอายุ	ยอมรับสมมุติฐาน
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีแตกต่างกันตามสถานภาพสมรส	ยอมรับสมมุติฐาน
4. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรีแตกต่างกันตามระดับการศึกษา	ยอมรับสมมุติฐาน
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดินของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ตามระยะเวลาพักอาศัยแตกต่างกันซึ่งผลที่ได้ไม่แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมุติฐาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านช่วงเวลาของการศึกษา จะศึกษาครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ได้นำการบริหารจัดการที่ดีมาใช้ในปี พ.ศ. 2545 จนถึงปัจจุบันปี พ.ศ. 2555
2. ด้านพื้นที่ของการศึกษา การวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ตำบลคลองนารายณ์
3. ด้านประชากรของการศึกษา จะศึกษาประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ที่มีสิทธิ์เลือกตั้ง

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษา เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี นับว่าเป็นสิ่งที่ดี และมีประโยชน์ การบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นนำมาซึ่งความเป็นอยู่ที่ดีและมีมาตรฐานของประชาชนในสังคม ซึ่งหากนับจากที่มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 บทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก เนื่องจากรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวมีลักษณะเด่นอันเป็นคุณต่อประเทศชาติและประชาชน ด้านโครงสร้างและแนวทางที่จะนำไปสู่ธรรมาภิบาล โดยให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนและความเป็นอิสระในการกำหนด

นโยบายการปกครอง การบริหารงาน การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้แก่ประชากรผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งในเขต องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ที่มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งได้แก่ประชากรในหมู่ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 ประชากรจำนวน 3,665 คน (ข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ สํารวจเมื่อ ปี พ.ศ. 2552) ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1970 ; อ้างถึงใน พิชิต ฤทธิเจริญ. 2544 : 138) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน

สถิติที่ใช้ในการวิจัยข้อมูลทั่วไปของประชาชน (เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ระยะเวลาที่พักอาศัย) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการทดสอบสมมุติฐาน ใช้ค่าสถิติ t-test ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้สถิติ One-way ANOVA ในการวิเคราะห์หาความแปรปรวนแบบทางเดียว และหากพบว่าความแตกต่างจะทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการวิจัยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ จากจำนวนประชากร 3,665 คน

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

3. การทดสอบสมมุติฐานเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้ตามรายการ (Check-list) จำนวน 3 ข้อ ปลายเปิด 2 ข้อ

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นแบบสอบถามที่ให้แสดงความคิดเห็นตามระดับความคิดเห็นมี 5 ระดับ เกณฑ์การให้คะแนนตามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีรายละเอียดคำถามทั้งสิ้น 36 ข้อ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

สรุปผลการวิจัย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี พบว่า ประชาชนมีการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และอันดับสุดท้ายคือหลักความคุ้มค่า ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยในแต่ละด้านได้ดังนี้

1.1 ด้านหลักนิติธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยด้านหลักนิติธรรมมากที่สุด ร่วมบริหารโดยยึดถือระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือร่วมทบทวน ปรับปรุง กฎระเบียบ ข้อบังคับให้มีความทันสมัย และระดับต่ำสุด คือไม่เคยเข้าร่วมใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ

1.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยด้านหลักคุณธรรมมากที่สุด คือร่วมจัดทำจรรยาบรรณสำหรับข้าราชการ และติดตามส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตาม รองลงมาคือ เข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และประชาชนทั่วไป และระดับต่ำสุดคือไม่ได้เข้าร่วมจัดทำตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยด้านหลักความโปร่งใส มากที่สุด คือร่วมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส รองลงมาคือ

ร่วมพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิผล และระดับต่ำสุดคือ ไม่เคยเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.

1.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยด้านหลักการมีส่วนร่วม มากที่สุด ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอบต. และร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ รองลงมาคือร่วมกับ อบต. ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นในการจัดบริการแก่ประชาชน และระดับต่ำสุด คือ ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต.

1.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยด้านหลักความรับผิดชอบมากที่สุด ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน และทันกำหนดเวลา รองลงมาคือดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่ายตรวจสอบอย่างจริงจัง และระดับต่ำสุด คือ มีการรับฟังและนำข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียนของประชาชนไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ

1.6 หลักความคุ้มค่า พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยด้านหลักความคุ้มค่ามากที่สุด คือ ร่วมใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ให้เป็นระบบ รองลงมา คือ ร่วมการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นคุณภาพ และผลของงานเป็นสำคัญ และระดับต่ำสุด ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการติดตามและประเมินผลเพื่อที่จะทราบถึงความคุ้มค่าของกิจกรรม หรือโครงการ

2. จากการทดสอบสมมุติฐานเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

ตาราง 19 ผลการทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐาน	ผลการทดสอบสมมุติฐาน
1. ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน
2. ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน	ยอมรับสมมุติฐาน

ตาราง 19 ผลการทดสอบสมมุติฐาน (ต่อ)

สมมุติฐาน	ผลการทดสอบสมมุติฐาน
3. ประชาชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกัน มีความคิดเห็นต่อมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แยกต่างหาก	ยอมรับสมมุติฐาน
4. ประชาชน ที่มีการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แยกต่างหาก	ยอมรับสมมุติฐาน
5. ประชาชนที่มีระยะเวลาที่พักอาศัยต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ไม่แตกต่างกัน	ปฏิเสธสมมุติฐาน

อภิปรายผล

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ทั้ง 6 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของขวัญนภา สุขคร (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีอยู่ในระดับปานกลาง และยังสอดคล้องกับรัตติญา เท็ดรัตนพงศ์ และสุนีย์ ไชยสุวรรณ (2554 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลหนองใหญ่ จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาพักอาศัยต่างกัน การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับปานกลาง และสุจิตรา มีจำรัส (2550 : 85) ศึกษาและกำหนด รัตนธรรม (2552 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

ของเทศบาลตำบลแหลมทอง จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลแหลมทอง ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลแหลมทอง จังหวัดตราด ในด้านหลักความคุ้มค่า พบว่ามีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ในขณะที่เดียวกันผลการวิจัยในภาคินิพนธ์นี้แตกต่างจากผลการวิจัยของกบจิตวรธรรม หวังศุภกิจโกศล (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโจด จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และวิลาสินี เทียนทอง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ของเทศบาลตำบลวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในรายด้าน พบว่า

1. ด้านหลักนิติธรรม พบว่า ร่วมบริหารโดยยึดถือระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัดอยู่ในระดับมาก ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตวรธรรม หวังศุภกิจโกศล (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโจด จังหวัดสระแก้ว ด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักการมีส่วนร่วม และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ร่วมจัดทำจรรยาบรรณสำหรับข้าราชการ และติดตามส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตามอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาวิลาสินี เทียนทอง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ของเทศบาลตำบลวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่าความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ด้านหลักความโปร่งใส พบว่าร่วมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใสอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุภัทรมาศ

จริยเวชวัฒนา (2546 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องการบริหารการจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลบ้านฉางตามหลักธรรมาภิบาล เน้นการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารสำคัญที่ประชาชนควรรู้ ซึ่งเป็นหลักธรรมาภิบาลด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ด้านหลักด้านหลักการมีส่วนร่วมพบว่า ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต. และร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานต่าง ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของศศิวิมล ธรรมเกษตร (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี อยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. ด้านหลักความรับผิดชอบพบว่า ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน และทันกำหนดเวลา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุจิตรา มีจำรัส (2550 : 85) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอท่ามะกา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ด้านหลักความรับผิดชอบพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. ด้านหลักความคุ้มค่าพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจากผลการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการศึกษากำจร รัตนธรรม (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลแหลมงอบ จังหวัดตราด มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลตำบลแหลมงอบ จังหวัดตราด ในด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า มีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง และพบผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อ การบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

จำแนกตาม เพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา และระยะเวลาที่พักอาศัยพบว่า ในการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนแตกต่างกันตามเพศ อายุ สถานภาพสมรส การศึกษา ผู้วิจัยสามารถนำผลเปรียบเทียบมาอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 เพศ พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันสอดคล้องกับการศึกษาของนพพล สุรนัครินทร์ (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นแตกต่างกัน

2.2 อายุ พบว่า ประชาชนมีอายุ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกัน มีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการดำเนินชีวิต หรือประสบการณ์ในการทำงาน รวมถึงสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล จึงทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของฉนวนกร มีชุม (2546 : 92-199) ได้ ทำการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ตำบลบางพระ จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัย พบว่าประชาชน ที่มีอายุ ต่างกัน

2.3 สถานภาพสมรส พบว่า ประชาชนมีสถานภาพสมรส แตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิตรวรรณ หวังศุภกิจโกศล (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโจด จังหวัดสระแก้ว พบว่า ประชาชนที่มีสถานภาพสมรส ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกัน

2.4 การศึกษา พบว่า ประชาชนมีการศึกษา แตกต่างกันมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี แตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของจิตรวรรณ หวังศุภกิจโกศล (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดี ขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโจด จังหวัดสระแก้ว พบว่า ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อ

การบริหารจัดการที่ดีแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” พบว่า การบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวมด้านต่าง ๆ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ ดังนี้ การบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ยกเว้นด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมาก) คือ ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความ ด้านหลักความคุ้มค่า นั้นอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด จากข้อค้นพบดังกล่าว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. ธรรมเนียมปฏิบัติด้านหลักคุณธรรม
  - 1.1 จัดกิจกรรมให้ประชาชนมีการเข้าร่วมยกย่องเชิดชูผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณธรรมดีเด่น
  - 1.2 จัดให้มีกิจกรรมด้านคุณธรรมเพื่อให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมด้านคุณธรรม
- ศีลธรรม
2. ธรรมเนียมปฏิบัติด้านหลักความโปร่งใส
  - 2.1 จัดให้มีการอบรมให้ความรู้ ดังนี้ เช่น เรื่องข้อบังคับจังหวัด เรื่องข้อบัญญัติงบประมาณ และเรื่องข้อมูลการจัดซื้อ-จัดจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
  - 2.2 จัดกิจกรรมให้ประชาชนมีโอกาสได้เข้าร่วมเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารด้วยวิธีการ และรูปแบบต่าง ๆ
3. ธรรมเนียมปฏิบัติด้านหลักการมีส่วนร่วม
  - 3.1 จัดกิจกรรมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
  - 3.2 เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.
4. ธรรมเนียมปฏิบัติด้านหลักความรับผิดชอบ
  - 4.1 จัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดำเนินการ การวางแผนโครงการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
  - 4.2 จัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบงานกิจกรรมของ อบต.
5. ธรรมเนียมปฏิบัติด้านหลักความคุ้มค่า
  - 5.1 จัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรดิน วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ มาใช้ให้เป็นประโยชน์
  - 5.2 จัดกิจกรรมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการร่วมส่งเสริม สนับสนุนให้นำวัสดุที่ใช้

แล้ว กลับมาใช้ใหม่ หรือตัดแปลงให้เกิดผลผลิตใหม่

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ เป็นการมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนพื้นที่ปกครองของ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่เป็นกรณีศึกษาต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น โดยพิจารณาความสัมพันธ์ในเชิงความแตกต่างของปัจจัยด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชากรกลุ่มตัวอย่างกับการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาล 6 องค์ประกอบเท่านั้น มิได้มุ่งทำการศึกษาถึงซึ่งถึงสาเหตุอันเป็นคำอธิบายต่อปรากฏการณ์ที่ค้นพบจากการศึกษา ผู้ศึกษาจึงเห็นว่า ในโอกาสต่อไป ควรจะได้ทำการวิจัยที่หลากหลายแง่มุม และมีมิติของการศึกษาที่ลึกซึ้งในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่

1. การศึกษาความรู้ความเข้าใจในหลักการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลของประชาชนจะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดีขึ้นกว่าเดิม
2. การพัฒนาคุณภาพการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
3. การมีส่วนร่วมของประชาชนจะส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการที่ดี

บรรณานุกรม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กำธร รัตนธรรม. (2552). **ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารเทศบาลตำบลแหลมมอญ จังหวัดตราด**. ปัญหาพิเศษ ศศ.ม.(วิชาการภาครัฐและภาคเอกชน). กรุงเทพฯ : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ.
- โกวิทย์ พวงงาม. (2538). **การประเมินองค์ประกอบส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นเลิศด้านความโปร่งใสและมีมีส่วนร่วมของประชาชน ประจำปี 2549**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- _____. (2542). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- ขวัญภา สุขคร. (2552). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- จิตรวรรณ หวังศุกกิจโกศล. (2550). **ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยโจด จังหวัดสระแก้ว**. ปัญหาพิเศษ ร.บ. (รัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. (2527). **การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาชนบทในการบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- เฉลียว บุรีภักดี และคณะ. (2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ
- ชูวงศ์ ฉายะบุตร. (2539). **การปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ : พิมพ์ศพรินทร์ตั้ง เซ็นเตอร์.
- ไชยชนะ สุทธิวรชัย. (2536). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ณ นคร มีหม. (2546). **การมีส่วนร่วมของการปกครองท้องถิ่นไทย**. กรุงเทพฯ : พิระพัชณา.
- เดชา เลิศวิไลย์. (2540). **ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการดำเนินงานโรงพยาบาลชุมชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสำนักพิมพ์.
- ดิน ปรัชญพฤทธิ. (2539). **การมีส่วนร่วมของประชาชนของสังคมไทยในธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.
- ธีระพงษ์ แก้วหาญ. (2539). **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง**. ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.
- นพกาญจน์ เมตตานนท์. (2541). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนพัฒนาชุมชน**. (เอกสารวิจัย). กรุงเทพฯ : ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- นพพล สุรนักครินทร์. (2547). การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในองค์การบริหารส่วนตำบล ตามทัศนะของประชาชน จังหวัดเชียงใหม่. ปัญหาพิเศษ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นรินทร์ พัฒนพงศา. (2546). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง. กรุงเทพฯ : 598 print.
- นิยม รัฐอมฤต. (2522). การเมืองไทยยุคปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภาก การพิมพ์
- ประทาน คงฤทธิ์ศึกษกร. (2526). การพึ่งตนเอง ศักยภาพการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองสานนการพิมพ์.
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2528). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : โครงการส่งเสริมการบริหารจัดการ ที่ดีโดยกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น สำนักงาน ก.พ.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. (2542). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- _____. (2543). กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา. กรุงเทพฯ : สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ปิติเทพ อยู่ยืนยง. (2547). ธรรมาภิบาลในสังคมไทย. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- พงษ์ธร จันทร์สวัสดิ์. (2540). การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับท้องถิ่น ศึกษาเปรียบเทียบ กระบวนการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านจังหวัดพิษณุโลก และจังหวัดอุบลราชธานี. กรุงเทพฯ : โสภากการพิมพ์.
- “พระราชบัญญัติ กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2543,” (17 พฤศจิกายน 2543). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก. หน้า 8-9 .
- พิชิต ฤทธิ์เจริญ. (2544). หลักการวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2527). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชน ในยุทธศาสตร์ การพัฒนาในปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : โสภากการพิมพ์.
- เมธี จันทร์จารุภรณ์. (2539). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : โสภากการพิมพ์.

- ยุพา รุปลงาม. (2545). การมีส่วนร่วมของข้าราชการ สำนักงานประมาณในการปฏิรูประบบราชการ. ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- รัตติญา เทิดรัตนพงศ์ และสุนีย์ ไชยสุวรรณ. (2554). การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการที่ดี. กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2543). การมีส่วนร่วมของประชาชนของสังคมไทยในธรรมาภิบาลการมีส่วนร่วมของประชาชนและกระบวนการทางด้านสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ : เดือนตุลา.
- วิทยา นภาศิริกุลกิจ. (2521). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลตำบลบางปูจังหวัดสมุทรปราการ. ปัญหาพิเศษ ปร.ม. (นโยบายสาธารณะ). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิรัช วนิภาวรรณ. (2530). ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชนข้าราชการและผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- วิลาสินี เทียนทอง. (2550). ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการที่ดีของเทศบาลตำบลวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว. ปัญหาพิเศษ ปร.ม. (การบริหารทั่วไป). สระแก้ว : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2543). การกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส.
- ศศิวิมล ธรรมเกษตร. (2548). ประสิทธิภาพการบริหารองค์การตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษ ปร.ม. (การบริหารทั่วไป). ชลบุรี : วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริณา สถาพรจนา. (2541). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สถาบันดำรงราชานุภาพ. (2539). ปัญหาการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ : จุฬาทอง.
- สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน. (2546). การมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2546). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.ocse.go.th/Good Government/ GGH.pdf>. 20 ธันวาคม 2553.

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2549). **แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการไทย พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2550.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : www.cgd.go.th/Library/knowledge/knowledge.htm. 26 ตุลาคม 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา : <http://www.nesib.go.th>. 5 เมษายน 2549.
- สุจิตรา มีจำรัส. (2550). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุภัทรมาศ จริยเวชวัฒนา. (2540). **การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง.** ปัญหาพิเศษ รป.ม. (นโยบายสาธารณะ). ชลบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2546). **การบริหารจัดการเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านฉาง.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แอลเอส.
- อकिन ระพีพัฒน์. (2525). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- องค์การสหประชาชาติ. (2527). **แผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องบทบาทประชาชน.** กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภณการพิมพ์.
- อนุภาพ ธีรลาภ. (2528). **การวิเคราะห์เชิงสมมุติฐานการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบทศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอพิบูลมังสาหาร จังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ ร.ม. (บริหารรัฐกิจ). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อรทัย ตติยรัตน์. (2532). **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี (good governance).** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- อเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2543). **เหตุอยู่ที่ท้องถิ่น : ปัญหาการเมืองการปกครองที่ระดับชาติอันสืบเนื่องมาจากการปกครองท้องถิ่นที่ไม่เพียงพอ.** กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). **การปกครองท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- Arnstein. (September 1996). "Perception of Community Participation in Education on Canada Indian Reserve : A North – Central Alberta Case Study (Native American)," **Dissertation Abstract International.** 20 (2) : 88-89.

- Bryant, C. and Whiti, L.G. (9 Aug 1996). "Managing Development in the Third World,"
Westview Press. P.71.
- Cohe, J. M. and Uphoff. (1977). **Participation : Concept and Measures for Project Design.** London : Gan, L.
- Fagence. (March 15 1977). "Quality and Quality in Educative Restructuring and Quality : Issues for Tomorrow's Schools," **Tony Townsend.** 1(4) : 122-125.
- Franklyn. (March 1985). **Popular Participation in Planning for Basic Needs.** Great Britain : Black more Press.
- Lee, j. Carry. (1976). **Rural development participation : Concept and Measures For Project Design implementation and Evaluation.** London : Rural Development Committee Center For International Studies Cornell University.
- McCosky. (1980). **Introduction to Law Enforcement.** New York : Prntice Hall.
- Milbra and Gool. (1975). **Content Analisis of Commnication.** New York : Macmilan.
- Rifkin. (1986). "Participation Place in Rural Development : Seeking Clarity through Specificity," **World Development.** 8 (3) : 223.
- Robert, D. Putnam. (1994). **Yasutami Shimomura. The Role of Governance in Asia. Printed.** Sidney Verbra, Norman Nic. **Participation and Political Equality.** New York : Cambridge.
- United Nation. (1981). **Management Theory and Total Quality : Improving Research and Practice Through Theory Development.** New York : Academy of Management Review.
- William, Erwin. (1967). **Participation Management : Concept Theory and Implementation.** Atlanta Ca : Georgia State University.
- WHO and UNICEF. (1978). **Strategies Utilized by School Superintendents in Establishing Participatory Linkages with the district Community.** New York : The University of Wisconsin.
- Yamane, T. (1973). **Statistics : An Introductory Analysis.** 3rd. New York : Harper and Row.

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม   อดีตคณบดีคณะศิลปศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกริก
2. รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พัฒน์พงษ์   คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
3. นางสาวอรุณา วิไลสมสกุล   เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 6 ว

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๓๖๔

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ สามัคคีธรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนายบัณฑิต ผลอำพันธ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ในการนี้ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๑๖๔

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนายบัณฑิต ผลอำพันธ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ในการนี้ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาส่งมาเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/ว ๓๖๔

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นางสาวกรรณา วิไลสมสกุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัยและเค้าโครงวิจัยโดยย่อ จำนวน ๑ ชุด

เนื่องด้วยนายบัณฑิต ผลอำพันธ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ในการนี้ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาร่างขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อ โปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/๓๕๗

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วยนายบันเทิง ผลอำพันธ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ในการนี้ นักศึกษาขอ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๐๕/๓๕๘

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง
จังหวัดจันทบุรี ๒๒๐๐๐

๒๗ ธันวาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถาม

เนื่องด้วยนายบันเท็ง ผลอำพันธ์ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี” ซึ่งผู้ทำวิจัยได้เลือกหน่วยงานของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่าง และจำเป็นต้องนำเครื่องมือในการวิจัยมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรในเขตพื้นที่ของท่าน คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขออนุญาตให้นายบันเท็ง ผลอำพันธ์ เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์บรรจบ วงษ์พิพัฒน์พงษ์)
คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
โทร. ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

โทรสาร ๐ ๓๕๔๗ ๑๐๗๕

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

แบบสอบถาม

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น
ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี

แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ทางนิสิตหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองส่วนท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบการเรียนการสอน ในวิชาวิทยาการวิจัยทางสังคม ขอให้ท่านตอบตามความเป็นจริง ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนี้ผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ตามสภาพที่เป็นจริงและเติมข้อความที่เป็นจริงลงในช่องว่าง

1. เพศ

ชาย หญิง อื่น ๆ ระบุ.....

2. อายุ.....ปีเต็ม

3. สถานภาพสมรส

โสด สมรสอยู่ด้วยกัน
 สมรสและแยกกันอยู่ หย่า/หม้าย

4. การศึกษา

ไม่ได้เรียนหนังสือ ปวศ./อนุปริญญา
 ประถมศึกษา ปริญญาตรี
 มัธยมศึกษา/ปวช. สูงกว่าปริญญาตรี

5. ระยะเวลาที่ท่านพักอาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ จนถึงปัจจุบัน.....ปี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในความคิดเห็นของท่าน และท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมอย่างไรในการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมืองจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี ในเรื่องต่อไปนี้

คำชี้แจง กรุณาใส่เครื่องหมาย ลงใน ตามความเป็นจริง

หลักและประเด็นการบริหารจัดการที่ดี	ระดับความคิด				
	เห็นด้วย (5)	ค่อนข้างเห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)
ด้านนิติธรรม					
1. ร่วมบริหารโดยยึดถือระเบียบและกฎหมายอย่างเคร่งครัด					
2. ไม่เคยเข้าร่วมประชาสัมพันธักฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้เป็นที่รู้จัก					
3. ร่วมทบทวน ปรับปรุง กฎระเบียบ ข้อบังคับให้มีความทันสมัย					
4. ไม่เคยเข้าร่วมใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ					
5. ร่วมนำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับไปบังคับใช้					
6. กฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ เป็นสิ่งยุ่งยากน่าเบื่อ					
ด้านคุณธรรม					
7. ร่วมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บนพื้นฐานของศีลธรรมและจริยธรรม					
8. ไม่เคยร่วมยกย่องเชิดชู ผู้ปฏิบัติงานที่มีคุณธรรมดีเด่น					
9. เข้าร่วมปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และประชาชนทั่วไป					
10. ร่วมจัดทำจรรยาบรรณสำหรับข้าราชการ และติดตามส่งเสริมให้มีการปฏิบัติตาม					
11. ไม่ได้เข้าร่วมจัดทำตัวชี้วัดในการปฏิบัติงาน					
12. ไม่เคยร่วมงานกิจกรรมด้านคุณธรรม ศีลธรรม					

หลักและประเด็นการบริหารจัดการที่ดี	ระดับความคิด				
	เห็นด้วย (5)	ค่อนข้างเห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)
ด้านความโปร่งใส					
13. ไม่ได้มีส่วนร่วมจัดทำระบบการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนทั่วไปรับทราบ					
14. ร่วมสร้างจิตสำนึกในการปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส					
15. ไม่ได้เข้าร่วมจัดทำรายการงานผลการรับจ่ายเงิน และจัดทำรายการผลการดำเนินงานประจำปี เสนอผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน					
16. ร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและผลการดำเนินโครงการต่าง ๆ					
17. ร่วมพัฒนาระบบการแก้ไขปัญหาข้อร้องเรียนที่มีประสิทธิผล					
18. ไม่เคยเข้าร่วมเป็นกรรมการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานของ อบต.					
ด้านการมีส่วนร่วม					
19. ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต.					
20. ร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา อบต.					
21. ร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานต่างๆ					
22. ไม่เคยเข้าร่วมในการตัดสินใจในปัญหาที่สำคัญกับ อบต.					
23. ร่วมกับอบต. ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นในการจัดบริการแก่ประชาชน					
24. ไม่รวมหรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับกิจการงานใด ๆ ของ อบต.					
ด้านความรับผิดชอบ					
25. มีการรับฟังและนำข้อเสนอแนะ ข้อร้องเรียนของประชาชนไปดำเนินการอย่างเต็มความสามารถ					

หลักและประเด็นการบริหารจัดการที่ดี	ระดับความคิด				
	เห็นด้วย (5)	ค่อนข้างเห็นด้วย (4)	ไม่แน่ใจ (3)	ค่อนข้างไม่เห็นด้วย (2)	ไม่เห็นด้วย (1)
26. ดำเนินการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องตามรายงานผลการตรวจสอบและผลการประเมินจากฝ่ายตรวจสอบอย่างจริงจัง					
27. ไม่ร่วมนำโครงการ กิจกรรมที่เสนอ โดยประชาชน ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและทั่วถึง					
28. ไม่เคยเข้าร่วมอบรมให้ความรู้ สร้างจิตสำนึกการเป็นข้าราชการที่ดี หรือประชาชนที่ดีในการปฏิบัติงาน					
29. ปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัด ถูกต้อง ครบถ้วน และทันกำหนดเวลา					
30. ไม่เคยร่วมรับผิดชอบในงานกิจกรรมของ อบต.					
ด้านความคุ้มค่า					
31. ร่วมใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงาน ให้เป็นระบบ					
32. ไม่เคยเข้าร่วมวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนให้ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรพื้น วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ มาใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุดในการดำเนินงาน					
33. ไม่เคยร่วมส่งเสริม สนับสนุนให้นำวัสดุที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ หรือดัดแปลงให้เกิดผลผลิตใหม่					
34. ร่วมการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มุ่งเน้นคุณภาพ และผลของงานเป็นสำคัญ					
35. ร่วมการจัดบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ โดยคำนึงถึงความถนัดความสนใจ และความสามารถของแต่ละบุคคล					
36. ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมการติดตามและประเมินผล เพื่อที่จะทราบถึงความคุ้มค่าของกิจกรรม หรือ โครงการ					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ท่านมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอย่างไรบ้าง นอกเหนือไปจากแบบสัมภาษณ์ข้างต้น

คำชี้แจง โปรดเติมข้อความลงในช่องว่าง

3.1 ความคิดเห็นเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

3.2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับความเห็นของท่าน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ง

คำดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Reliability

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
SEX	155.7176	140.5234	.5706	.7710
AGE	154.0176	129.7435	.8605	.7542
STA	155.3509	167.0762	-.8935	.8139
EDU	154.0843	130.0679	.7039	.7571
TIME	153.8843	159.1495	-.9967	.8001
A1	152.4176	151.7377	-.4036	.7890
A2	154.1176	163.4345	-.6482	.8110
A3	153.7176	140.5713	.3105	.7746
A4	154.4176	151.7856	-.2388	.7924
A5	153.9509	143.9233	.3427	.7764
A6	154.4176	151.7856	-.2388	.7924
B1	153.2509	133.9162	.5407	.7645
B2	153.2509	133.9162	.5407	.7645
B3	152.9509	144.8409	.1086	.7814
B4	152.9509	144.8409	.1086	.7814
B5	152.9509	144.8409	.1086	.7814
B6	152.7176	140.5234	.5706	.7710
C1	152.9509	143.9233	.3427	.7764
C2	153.6509	155.2825	-.6243	.7948
C3	153.2509	133.9162	.5407	.7645
C4	153.7843	125.9409	.9958	.7469
C5	153.7843	125.9409	.9958	.7469
C6	154.4843	137.5893	.2771	.7761
D1	155.4176	151.7856	-.2388	.7924
D2	153.2509	133.9162	.5407	.7645
D3	153.2509	133.9162	.5407	.7645
D4	153.2509	133.9162	.5407	.7645
D5	155.1176	163.4345	-.6482	.8110
D6	154.2509	133.9162	.5407	.7645
E1	154.1176	163.4345	-.6482	.8110
E2	154.7843	127.8240	.5085	.7625
E3	154.7176	140.5234	.5706	.7710
E4	154.1843	147.6455	.0000	.7813
E5	153.9509	143.9233	.3427	.7764
E6	153.8176	142.7975	.1700	.7798
F1	154.0843	145.7020	.2512	.7788
F2	153.7843	143.3374	.1541	.7803
F3	154.3176	133.5283	.3911	.7700
F4	154.1843	147.6455	.0000	.7813
F5	153.9843	113.9830	.9846	.7303
F6	154.4843	137.5893	.2771	.7761

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

RELIABILITY ANALYSIS - SCALE (ALPHA)

Item-total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
A	153.8398	150.2572	-.2178	.7875
B	153.0120	140.4138	.3431	.7737
C	153.6398	138.9892	.7236	.7681
D	154.0898	140.9973	.7001	.7711
E	154.2620	143.6092	.8580	.7748
F	153.9898	136.5023	.8239	.7640
TOTAL	153.8056	141.5768	.9862	.7715

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 48

Alpha = .7810

Your trial period for SPSS for Windows will expire in 13 days.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – สกุล	นายบัณฑิต ผลอำพันธ์
วัน เดือน ปีเกิด	4 กันยายน 2509
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	23 หมู่ที่ 13 ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2529 – ปัจจุบัน	ทำสวนผลไม้ บ้านเลขที่ 23 หมู่ที่ 13 ตำบลคลองนารายณ์ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี 22000
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2546	มัธยมศึกษาตอนต้น ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2548	มัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2552	รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต รป.บ. (การเมืองการปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2556	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต รป.ม. (การเมืองการปกครองท้องถิ่น) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี